

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР
МИНИСТРЛІГІ**

**Азаматтық қорғау
республикалық оқу-әдістемелік
орталығы**

**«Азаматтық қорғау бойынша ұйымды
санаттауды анықтау тәртібі»
ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛЫҒЫ**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ
«Порядок по определению организаций
к категориям по ГО»**

Алматы қ. - 2021 жыл

«Әдістемелік нұсқаулықта» мыналар баяндалған: топтау және негіздемелер, сондай-ақ ұйымды АҚ бойынша санаттарға жатқызу ережелері. «Әдістемелік нұсқаулық» Қазақстан Республикасының «Азаматтық қорғау туралы» Заңы және азаматтық қорғау саласындағы басқа да нормативтік - құқықтық актілер, сондай-ақ азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесінің басшылық құрамымен сабақ өткізу және АҚ саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру кезінде жинақталған тәжірибе негізінде әзірленді.

«Әдістемелік нұсқаулық» ҚР ТЖМ «Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы" ЖШС қызметкерлерімен әзірленді.

Содержание

1. Область применения.	49
2. Термины, определения, обозначения и сокращения.	51
3. Общие положения.	53
4. Классификация организации (объектов), с действующими, строящимися, реконструируемыми и проектируемыми опасными производственными объектами промышленности, транспортно-коммуникационного комплекса, энергетики, связи и имеющие важное государственное и экономическое значение должны распространяться требования по выполнению мероприятий ГО.	60
5. Методика обоснования и определение критериев отнесения организации к категориям по ГО.	76
6. Методика обоснования и определения предельно допустимых норм и объемов для организации, занимающиеся производством, переработкой, перевозкой, приобретением, хранением, реализацией, использованием и уничтожением ядов.	82
7. Правила отнесения организации (объектов) к категориям по ГО с учетом их социально-экономической и оборонной значимости.	86
8. Выводы и рекомендации.	89

сов единой сети телекоммуникаций для нужд государственных органов, органов обороны, безопасности и охраны правопорядка»;

18) Постановление Правительства Республики Казахстан от 17 июня 2010 года № 608 «Об утверждении Правил предоставления, видов и объема медицинской помощи при чрезвычайных ситуациях, введении режима чрезвычайного положения»;

19) Приказ Министра внутренних дел Республики Казахстан от 18 марта 2017 года №209 (Изменение и дополнение в приказ МВД РК от 6 марта 2015 года №190), «Правила организации и ведения мероприятий гражданской обороны»;

20) Приказ Министра внутренних дел Республики Казахстан от 24 октября 2014 года №732 «Объем и содержание инженерно-технических мероприятий гражданской обороны»;

21) Дубовцев Г.Ф. Состояние и перспективы развития военной организации Казахстана: Монография. – Астана: КИСИ при Президенте РК, 2015.

Мазмұны

1. Қолдану саласы.	3
2. Терминдер, анықтамалар, белгілер және қысқартулар.	5
3. Жалпы ережелер.	8
4. Өнеркәсіптің, көлік-коммуникациялық кешеннің, энергетиканың, байланыстың қолданыстағы, салынып жатқан, реконструкцияланатын және жобаланатын қауіпті өндірістік объектілері бар және маңызды мемлекеттік және экономикалық маңызы бар ұйымдардың (объектілердің) сыныптамысы АҚ іс-шараларын орындау бойынша талаптар таратылуға тиіс.	14
5. Ұйымды АҚ бойынша санаттарға жатқызу критерийлерін негіздеу және айқындау әдістемесі.	29
6. Уларды өндірумен, өңдеумен, тасымалдаумен, сатып алумен, сақтаумен, өткізумен, пайдаланумен және жоюмен айналысатын ұйымдар үшін шекті жол берілетін нормалар мен көлемдерді негіздеу және айқындау әдістемесі.	35
7. Ұйымды (объектілерді) олардың әлеуметтік-экономикалық және қорғаныс маңыздылығын ескере отырып, АҚ бойынша санаттарға жатқызу қағидалары.	39
8. Қорытындылар мен ұсыныстар.	42

1. Қолдану саласы

«Азаматтық қорғау туралы» ҚР Заңының 20 – бабының 5-тармағына сәйкес жыл сайын облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдары уәкілетті орган ведомствосының аумақтық бөлімшелерімен бірлесіп, Азаматтық қорғаныс бойынша қалаларды топтарға, ұйымдарды санаттарға жатқызу жөнінде ұсыныстар енгізеді және уәкілетті органға бекіту үшін жібереді.

«Азаматтық қорғаныс бойынша санатталған ұйымдарды (объектілерді) айқындау жөніндегі әдістемелік нұсқаулықты» (бұдан әрі – әдістеме) ҚР ТЖМ" Азаматтық қорғау республикалық оқу-әдістемелік орталығы " ЖШС (бұдан әрі – АҚ РОӨО) әзірледі. Әдістеме азаматтық қорғаныс бойынша ұйымдарды санаттарға жатқызу бойынша ұсыныстар енгізу кезінде жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында объектілерді олардың маңыздылығы мен арналуы бойынша жүйелендіруге ҚР ТЖМ аумақтық бөлімшелеріне арналған.

Әдістеме азаматтық қорғаныс жөніндегі топқа жатқызылған қалаларды ҚР ТЖМ аумақтық бөлімшелерінің осы міндетті орындауы кезінде қолданылады, ол жоғарыда көрсетілген ҚР нормативтік-құқықтық актісімен регламенттелген азаматтық қорғаныс бойынша ұйымдарды санаттарға жатқызу кезінде мемлекеттік, қорғаныс маңызына және халықтың тіршілігін қамтамасыз етуге байланысты азаматтық қорғаныс іс-шараларын кешенді және саралап жүргізу мақсатында жүзеге асырылады. Осы Әдістеменің көмегімен облыстардың, Нұр-сұлтан, Алматы және Шымкент қалаларының ТЖ департаменттері әлеуетті қауіптерін, әлеуметтік-экономикалық маңыздылық шамасын ескере отырып, объектілерді АҚ бойынша санаттарға жатқызу жөніндегі жұмысты жоспарлай алады.

Әдістемені ҚР ТЖМ аумақтық бөлімшелерінің АҚ тобына жатқызылған қалаларды пайдалануы оларға АҚ күштері мен құралдарын дұрыс есептеуге, Қазақстан Республикасының халқы мен аумағын қазіргі заманғы зақымдау құралдарының (бұдан әрі - ҚЗЗҚ) зақымдау (кирату) факторларының әсерінен қорғауға бағытталған АҚ іс-шараларын орындау кезінде оларды тиімді бөлуге мүмкіндік береді.

Бұл ретте әдістеме азаматтық қорғаныс іс-шараларының басқа да

варя 2012 года № 532-IV (с изменениями и дополнениями по состоянию на 30.12.2019 года);

8) Закон Республики Казахстан от 18 марта 2019 года № 236

«Об оборонной промышленности и государственном оборонном заказе»;

9) Закона Республики Казахстан «Об информатизации» от 24 ноября 2015 года 418-V;

10) Водный кодекс РК от 9 июля 2003 года № 481;

11) Кодекс Республики Казахстан «О здоровье народа и системе здравоохранения» от 18 сентября 2009 года № 193-IV;

12) Указ Президента Республики Казахстан от 29 сентября 2017 года № 554 «Об утверждении Военной доктрины Республики Казахстан»;

13) Постановление Правительства Республики Казахстан от 6 октября 2016 года №568 «Об утверждении Правил оформления, согласования, государственной регистрации нормативных правовых актов и их отмены»;

14) Постановление Правительства Республики Казахстан от 30 июля 2004 года № 810 «Об утверждении перечня объектов отраслей экономики, имеющих стратегическое значение, в отношении которых осуществляется государственный мониторинг собственности»;

15) Постановление Правительства Республики Казахстан от 30 июня 2008 года №651 «Об утверждении перечней стратегических объектов, переданных в уставной капитал (или) находящихся в собственности национальных холдингов и (или) национальных компаний либо их аффилированных лиц, а также иных юридических лиц с участием государства и стратегических объектов, находящихся в собственности юридических лиц, не аффилированных с государством, а также физических лиц»;

16) Постановление Правительства Республики Казахстан от 28 августа 2013 года № 876 «Об утверждении перечня объектов Республики Казахстан, уязвимых в террористическом отношении»;

17) Постановление Правительства Республики Казахстан от 31 января 2001 года № 164 «Об утверждении Правил подготовки и использования сетей телекоммуникаций общего пользования, ресур-

Использование Методики территориальными подразделениями МЧС РК городов отнесенных к группе по ГО дает им возможность правильно произвести расчет сил и средств ГЗ, эффективно распределять их при выполнении мероприятий ГО, направленных на защиту населения и территории Республики Казахстан от воздействия поражающих (разрушающих) факторов современных средств поражения.

При этом авторы Методики акцентирует внимание и отмечает на тесную связь мероприятий гражданской обороны с другими оборонными мероприятиями и со всей экономической деятельностью страны, предопределяет необходимость и обязательность участия в их планировании и осуществлении местных исполнительных органов, органов военного командования.

9. Нормативные ссылки, литература.

При разработке Методики были использованы следующие нормативно-правовые акты РК и литература:

- 1) Закон Республики Казахстан от 11 апреля 2014 года «О гражданской защите»;
- 2) Закон Республики Казахстан от 30 июня 2017 года (с изменениями и дополнениями по состоянию на 27 декабря 2019 года) «Об обороне и Вооруженных Силах Республики Казахстан»;
- 3) Закон Республики Казахстан от 5 марта 2003 года № 391-ІІ (с изменениями и дополнениями по состоянию на 11 июля 2017 года) «О военном положении»;
- 4) Закон Республики Казахстан от 16 июня 1997 года № 127-І (с изменениями и дополнениями по состоянию на 18 марта 2019 года) «О мобилизационной подготовке и мобилизации»;
- 5) Закон Республики Казахстан (с изменениями и дополнениями по состоянию на 01.01.2020 г.) «О национальной безопасности Республики Казахстан»;
- 6) Закон Республики Казахстан «Об информатизации» от 24 ноября 2015 года № 418-V (с изменениями и дополнениями от 3 июня 2019 года);
- 7) Закон Республики Казахстан «О газе и газоснабжении» от 9 ян-

қорғаныс және жұмылдыру іс-шараларымен, сондай-ақ елдің бүкіл экономикалық қызметімен тығыз байланысына назар аударады және оларды жоспарлауға және жүзеге асыруға жергілікті атқарушы органдардың, әскери басқару органдарының қатысу қажеттілігі мен міндеттілігін айқындайды.

Объектілерді жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында олардың маңыздылығы мен мақсаты бойынша негізделген және дұрыс жүйелеу халық пен аумақтарды соғыс уақытындағы қауіп-қатерлерден қорғауға дайындық жөніндегі қызметтің негізгі бағыттарын және олардың көлемін, мерзімдері мен орындалуын айқындауға мүмкіндік береді. Бұл негізгі іс-шаралар:

- мүмкін қауіптер дәрежесі бойынша қалалар мен ұйымдардың аумақтарын аймақтарға бөлу;
- азаматтық қорғаныс іс-шараларын жоспарлау;
- азаматтық қорғанысты басқару жүйесін дамыту, басқару пункттері мен байланыстың техникалық құралдары жүйесін құру;
- қарсыластың шабуыл жасау қаупі туралы сенімді хабарлау жүйесін құру және әзірлікте ұстау;
- белгіленген тәртіпке сәйкес халықты және ұйым персоналын паналау үшін қорғау құрылыстары қорын жинақтау, оны паналаушыларды қабылдауға әзірлікте ұстау;
- жеке қорғану құралдарының қажетті қорын, сондай-ақ материалдық-техникалық, азық-түлік, медициналық және өзге де құралдар қорларын құру;
- халықты, материалдық және мәдени құндылықтарды қауіпсіз аудандарға көшіруге, эвакуацияланатын халықты орналастыруға, зардап шеккен халықтың бірінші кезекте тіршілігін қамтамасыз ету үшін қажетті емдеу және басқа да мекемелерді өрістетуге дайындық;
- экономиканың тұрақты жұмыс істеуі және соғыс уақытында халықтың өмір сүруі үшін қажетті объектілерді сақтауға бағытталған шараларды әзірлеу және жүзеге асыру;
- азаматтық қорғау күштерін дамыту және олардың әзірлігін қамтамасыз ету, авариялық-құтқару және кезек күттірмейтін жұмыстарды жүргізу үшін осы күштердің қажетті топтарын, сондай-ақ оларды қамтамасыз етудің барлық түрлерін құру;
- қарсыластың қазіргі заманғы зақымдау құралдарын қолдану, аза-

маттық қорғау басқару органдары мен күштерінің басшы құрамын даярлау кезінде туындайтын қауіптерден қорғау тәсілдеріне халықты оқытуды ұйымдастыру және жүргізу;

-азаматтық қорғаныс саласындағы ғылыми зерттеулерді дамыту, авариялық-құтқару және авариялық-қалпына келтіру жұмыстарын жүргізу технологиясы мен тактикасының техникалық құралдарын әзірлеу және жетілдіру.

Техниканың тағы бір қосымша мақсаты. 2015 жылғы 6 наурыздағы № 190 ҚР ПМ «АҚ іс-шараларын ұйымдастыру және жүргізу қағидалары» бұйрығында АҚ іс-шараларын ұйымдастыру және жүргізу барысына әдістемелік басшылық жасау азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның ведомствосына жүктеледі деп айқындалған. АҚ саласындағы әдістемелік басшылық АҚ саласындағы уәкілетті орган ведомствосының міндетті немесе орындауға ұсынылған міндеттердің, АҚ іс-шараларын ұйымдастыру және орындау жөніндегі перспективалық және нақты мақсаттардың іс-қимыл тізбесін, оларға қол жеткізудің тиісті тәсілдерін, осы жұмыстарды орындау тәртібін айқындауды, осы міндеттер мен іс-шаралардың орындалуын бақылауды жүзеге асыруды нақты айқындаудан көрінеді.

Азаматтық қорғаныс бойынша санаттарға жатқызылған ұйымдардың дайындық деңгейіне, сондай-ақ осы ұйымдардың лауазымды адамдарының білім деңгейі мен біліктілігіне жалпы алғанда азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесінің аумақтық кіші жүйелерінің халықты және аумақты соғыс уақытында қазіргі заманғы зақымдау құралдарының әсерінен қорғау мәселелеріндегі әзірлігі байланысты болатыны белгілі.

Бұл әдістеме ҚР ТЖМ аумақтық бөлімшелеріне АҚ саласында әдістемелік басшылықты жүзеге асыру кезінде жұмыс істеу қажет ұйымдар шеңберін анықтауға мүмкіндік береді.

2. Терминдер, анықтамалар, белгілер және қысқартулар

Азаматтық қорғаныс - бейбіт және соғыс уақытында, Қазақстан Республикасының халқы мен аумағын қазіргі заманғы зақымдау құралдарының зақымдау (қирату) факторларының әсерінен, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардан қорғау жөніндегі іс-шаралардың жалпы мемлекеттік кешенін іске асыруға арналған азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесінің құрамдас бөлігі;

теризуется высокой динамичностью и непредсказуемостью развития, усилением противостояния между мировыми и региональными «державами» за сферы влияния в мире, а также возрастанием роли военной силы в разрешении межгосударственных и внутригосударственных противоречий.

Прогнозы развития военно-политической обстановки в мире на среднесрочную перспективу свидетельствуют о существовании тенденций к усилению напряженности, расширению очагов нестабильности в стремлении отдельных государств изменить существующий миропорядок. В достижении военно-политических и военно-стратегических целей могут использоваться существующие внутри регионов и государств политические, социальные, экономические, территориальные, этнические и другие противоречия.

В соответствии с законом РК «О гражданской защите» подготовка к ведению гражданской обороны осуществляется заблаговременно в мирное время с учетом развития вооружения, военной техники и средств защиты населения от опасностей военного времени.

Как подчеркнуто в Военной доктрине РК, в рамках мобилизационной подготовки государства реализуются меры для повышения устойчивости управления и организованного перевода экономики государства на военное время, по удовлетворению потребностей военной организации государства в материальных резервах, обеспечению функционирования административно-территориальных единиц государства в период мобилизации, военного положения и в военное время. Эти задачи возлагаются в основном на организации, отнесенных к категориям по ГО.

Заблаговременно определив перечень организации, отнесенных к категориям по ГО можно определить основные и приоритетные направления мероприятий ГО, которые будут организованы и проведены территориальными подразделениями ведомства уполномоченного органа в сфере ГЗ. Эти основные мероприятия следующего характера:

- обеспечить максимальную защиту объектов, имеющие государственное и оборонное значение;
- способствовать восстановлению территории и экономики в возможно короткие сроки.

дарственной охраны Республики Казахстан совместно с подразделениями органов внутренних дел, включенные в перечень, утверждаемый Президентом Республики Казахстан, а также объекты, имеющие важное государственное значение;

2) воинские части Вооруженных Сил Республики Казахстан, других войск и воинских формирований;

3) объекты с государственными материальными резервами - склады по хранению медицинских препаратов, горюче-смазочных материалов, продовольственные и вещевые склады;

4) объекты государственных организаций и учреждений по разработке, производству, испытанию, исследованию и хранению особо опасных, бактериологических, биологических, химических, наркотических средств и прекурсоров;

5) объекты космической инфраструктуры;

6) объекты использования атомной энергии;

7) объекты жизнеобеспечения, в том числе в сфере: теплоснабжения - теплоэлектроцентрали (свыше 50 Гкал); питьевого водоснабжения - водозаборные сооружения (*Постановление Правительства Республики Казахстан от 7 октября 2011 года № 1151 «Некоторые вопросы объектов, подлежащих государственной охране»*).

Объекты отраслей экономики, имеющих стратегическое значение и принадлежащих юридическим лицам, в уставном капитале которых государство прямо или косвенно владеет контрольным пакетом акций (долей участия).

К этой категории относятся объекты Республики Казахстан, отнесенные к крупным налогоплательщикам, с участием государства в уставном капитале, деятельность которых имеет повышенный риск возникновения ЧС (*Постановление Правительства Республики Казахстан от 7 октября 2011 года № 1151 «Некоторые вопросы объектов, подлежащих государственной охране»*).

8. Выводы и рекомендации

В Военной доктрине Республики Казахстан, утвержденной Указом Президента Республики Казахстан от 29 сентября 2017 года № 554 отмечено, что военно-политическая обстановка в мире харак-

Азаматтық қорғаныстың қорғаныш құрылысы - халықты қазіргі заманғы зақымдаушы құралдардың зақымдау (қирату) факторларының әсерінен қорғауға арналған және арнайы жабдықталған инженерлік құрылыс;

Азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесі - Қазақстан Республикасының халқын, объектілерін және аумағын төтенше жағдайлар мен әскери қақтығыстар кезінде немесе осы қақтығыстар салдарынан туындайтын қауіптерден қорғау жөніндегі жалпы мемлекеттік іс-шаралар кешенін іске асыруға арналған азаматтық қорғаудың басқару органдарының, күштері мен құралдарының жиынтығы;

Азаматтық қорғау күштері - азаматтық қорғаныстың әскери бөлімдері, авариялық-құтқару қызметтері мен құралымдары, мемлекеттік және мемлекеттік емес өртке қарсы қызмет, азаматтық қорғау құралымдары бөлімшелері, азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның авиациясы, жағдайды байқау, бақылау және болжау қызметтері;

Жұмылдыру резерві - Мемлекеттік материалдық резервтің құрамдас бөлігі болып табылатын, жұмылдыру, соғыс жағдайы кезінде және соғыс уақытында жұмылдыру тапсырысын орындау, табиғи, техногендік және әлеуметтік сипаттағы төтенше жағдайлар мен олардың салдарларының алдын алу және оларды жою жөнінде шаралар қолдану, бейбіт уақытта гуманитарлық көмек көрсету үшін қажетті шектеулі номенклатура бойынша материалдық құндылықтар запасы, сондай-ақ арнайы құралымдардың материалдық-техникалық құралдары;

Қазіргі заманғы зақымдау құралдары - зақымдау (қирату) факторлары адамдарды, жануарлар мен өсімдіктерді зақымдауға, объектілерді бүлдіруге немесе қиратуға, қайталама зақымдау факторларының пайда болуына есептелген, жаппай қырып-жою қаруын және әдеттегі зақымдау құралдарын, оның ішінде зымыран, авиация және атыс қаруын қамтитын құрылғылар мен құралдар;

Қауіпті өндірістік объектінің өнеркәсіптік қауіпсіздік декларациясы - қауіпті өндірістік объект қауіптілігінің сипаты мен ауқымы, қауіпті өндірістік объектіні пайдалануға беру, оның жұмыс істеуі және пайдаланудан шығару кезеңдерінде өнеркәсіптік қауіпсіздікті қамтамасыз ету және қауіпті өндірістік факторлардың зиянды әсерінен халықты қорғау жөніндегі іс-шаралар көрсетілген құжат;

Мемлекеттік резервтің материалдық құндылықтарын сақтау пункттері - мемлекеттік резервтің материалдық құндылықтарын шарттық негізде сақтауды және сақтауға байланысты қызметтер көрсетуді жүзеге асыратын заңды тұлғалар;

Объект - жеке немесе заңды тұлғалардың мүлкі, мемлекеттік мүлік, оның ішінде азаматтық қорғау саласында талаптар белгіленген немесе белгіленуге тиіс үйлер, ғимараттар, құрылыстар, технологиялық қондырғылар, жабдықтар, агрегаттар және өзге де мүлік;

Тіршілікті қамтамасыз ету объектісі -функционалдық мақсаты бойынша топтастырылған және халықтың өмірлік қажетті қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін пайдаланылатын өмірлік маңызды материалдық, қаржы құралдары мен көрсетілетін қызметтер (мысалы, тамақ өнімдері, тұрғын үй, бірінші кезекте қажетті заттар, сондай-ақ медициналық, санитариялық-эпидемиологиялық, ақпараттық, көліктік, коммуналдық-тұрмыстық қамтамасыз ету түрінде) шоғырланған объект);

Топтастыру -зерттеу немесе бақылау объектілерін олардың жалпы белгілеріне сәйкес топтастыру жүйесі.

АҚ - азаматтық қорғаныс;

АҚМЖ - азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесі;

ҚЗЗҚ - қазіргі заманғы зақымдау құралдары.

Организаций, которые имеют социально-экономическую значимость

Организаций топливно-энергетического, нефтегазового и атомно-энергетического комплексов экономики, способные обеспечить энергетическую независимость и их устойчивое развитие для удовлетворения потребностей общества и государства в энергоресурсах (Закон РК «О национальной безопасности РК» от 6 января 2012 года № 527).

Организаций транспортной отрасли экономики, способные обеспечить создание условий для удовлетворения потребностей экономики и населения в перевозках автомобильным, железнодорожным, воздушным, морским и речным видами транспорта и связанных с ними услугами, формирование и развитие транспортной инфраструктуры, а также устойчивое развитие и обеспечение конкурентоспособности транзитного потенциала (Закон РК «О национальной безопасности РК» от 6 января 2012 года № 527).

Организаций, занимающиеся производством и переработкой, хранением продовольствия, пищевого сырья, фуража, а также организаций, деятельность которых связана с водоисточниками (мест водозабора для хозяйственно-питьевых целей). Так как, согласно 7 пункта 3 статьи Закона РК « О гражданской защите» защита продовольствия, водоисточников (мест водозабора для хозяйственно-питьевых целей), пищевого сырья, фуража, животных и растений от радиоактивного, химического, бактериологического (биологического) заражения, эпизоотии и эпифитотий является одним из основных задач гражданской защиты. Значит эти организации имеют определенное социально-экономическое значение для устойчивого функционирования территории в период мобилизации, военного положения и в военное время.

Стратегические объекты, имеющие социально-экономическое значение для устойчивого развития казахстанского общества, нанесение ущерба которым может негативно повлиять на состояние национальной безопасности Республики Казахстан, создать угрозу жизни и здоровью граждан.

К категории стратегических объектов относятся:

1) объекты Республики Казахстан, охраняемые Службой госу-

мационных, телекоммуникационных и геоинформационных систем, автоматизированных систем управления, а также научные исследования и иная деятельность, связанная с обеспечением обороны, безопасности и правопорядка в государстве, имеющие вещественный результат (Закон РК от 18 марта 2019 года № 236 «Об оборонной промышленности и государственном оборонном заказе»).

В эту категорию относятся:

Государственные органы, а также юридические лица, имеющие право на соответствующий вид деятельности в отношении товаров (продукции) военного назначения, товаров (продукции) двойного назначения (применения), выполнения работ военного назначения и оказания услуг военного назначения в соответствии с законодательством Республики Казахстан, которые являются субъектами военно-технического сотрудничества;

Юридические лица, осуществляющие научную и (или) научно-техническую деятельность, требования к которым определяются правилами организации и проведения научных исследований в рамках государственного оборонного заказа, которые являются субъектами научной и (или) научно-технической деятельности;

Государственные органы, имеющие задание на выполнение мероприятий, направленных на решение задач по обеспечению устойчивого функционирования государства в период мобилизации, военного положения и в военное время;

Организаций, имеющие государственный заказ организациям на производство товаров, выполнение работ и оказание услуг определенной номенклатуры, их количество и качество, создание специальных формирований в период мобилизации, военного положения и в военное время.

Государственные органы и организации, на которых распространяется военно-транспортная обязанность по обеспечению работы средств транспорта на период мобилизации, военного положения и в военное время.

(Закон РК от 16 июня 1997 года № 127-І. «О мобилизационной подготовке и мобилизации»).

3. Жалпы ережелер

Төтенше жағдайлар мен әскери қақтығыстар кезінде немесе осы қақтығыстар салдарынан туындайтын қауіптерден **халықты және аумақты қорғау** жөніндегі жалпы мемлекеттік іс – шаралар кешенін іске асыру үшін елде азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесі (бұдан әрі-АҚМЖ) құрылды. Яғни, осы іс-шараларды іске асыруды АҚМЖ бейбіт және соғыс уақытында жүзеге асырады.

Халықты және аумақтарды қазіргі заманғы зақымдау құралдарының (бұдан әрі - ҚЗЗҚ) зақымдау (қирату) факторларының әсерінен қорғауға арналған АҚМЖ құрамдас бөліктерінің бірі **азаматтық қорғаныс** болып табылады.

«Азаматтық қорғау туралы» ҚР Заңының 20-бабының 3-тармағына сәйкес ұйымдар үшін ықтимал төтенше жағдайлардың ықтимал қауіптілігіне, әлеуметтік-экономикалық салдарларының шамасына қарай азаматтық қорғаныс бойынша мынадай санаттар айқындалады: **аса маңызды және санатталған**.

Жұмыс істеуінің бұзылуы ұлттық қауіпсіздікке және төтенше жағдайлардың туындау қаупіне әкеп соғатын, аумағында стратегиялық объектілер орналасқан ұйымдар **ерекше маңызды санатқа жатады**.

Жұмыс істеуінің бұзылуы елеулі әлеуметтік-экономикалық зардаптарға, өңірлік және жергілікті ауқымдағы төтенше жағдайлардың туындауына әкеп соғуы мүмкін ұйымдар санатталғандарға жатады:

- 1) мемлекеттік меншіктің аса маңызды объектілері;
- 2) өнеркәсіптің, көлік-коммуникация кешенінің, энергетиканың, байланыстың жұмыс істеп тұрған, салынып жатқан, жаңғыртылатын және жобаланатын қауіпті өндірістік объектілері бар және маңызды мемлекеттік және экономикалық мәні бар ұйымдар;
- 3) уларды өндірумен, өңдеумен, тасымалдаумен, сатып алумен, сақтаумен, өткізумен, пайдаланумен және жоюмен айналысатын ұйымдар;
- 4) аумағында тіршілікті қамтамасыз ету объектілері орналасқан ұйымдар кіреді.

Ұйым Азаматтық қорғаныс бойынша санатқа жатқызылған ұйыммен бір өндірістік аумақта орналасқан кезде ол сол санатқа теңестіріледі.

«Азаматтық қорғау туралы» ҚР Заңына сәйкес азаматтық қорғанысты жүргізуге дайындық қару-жарақтың, әскери техниканың және халықты соғыс уақытындағы қауіп-қатерлерден қорғау құралдарының дамуын ескере отырып, бейбіт уақытта алдын ала жүзеге асырылады.

Жаппай қырып-жоятын қаруларға (бұдан әрі-ЖҚЖҚ) ядролық, химиялық және биологиялық қару жататынын бәрі біледі. Мұнда ЖҚЖҚ негізгі зақымдайтын факторлары және олардың халық пен аумаққа әсері.

* *Ядролық қару* -соққы толқыны, жарық сәулесі, енетін сәуле, радиоактивті ластану, электромагниттік импульстар;

* *Химиялық қару* -химиялық қауіпті заттар (улы газдар, токсиндер);

* *Биологиялық қару* -биологиялық қауіпті заттар, микроорганизмдер (споралар, вирустар, бактериялар).

Аумақты ҚЗЗҚ-дан қорғау мәселелерін қарау кезінде ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңында қорғаудың бұл салалары азаматтық қорғаудың негізгі міндеттерінде көрсетілгенін атап өту қажет.

Соғыс уақытында аумақты қорғауды ұйымдастыру және жүзеге асыру кезінде экономиканың және тіршілікті қамтамасыз етудің мынадай салалары мен түрлерін радиоактивті, химиялық, бактериологиялық (биологиялық) зақымданудан, эпизоотиядан және эпифитотиядан қорғауға ерекше көңіл бөлінеді:

- азық-түлік;

- су көздері (шаруашылық-ауыз су мақсаттары үшін су жинау орындары);

- тағамдық шикізат;

- жем;

- жануарлар мен өсімдіктер

Әдістеме авторлары объектілерді оларды АҚ бойынша санаттарға жатқызу үшін маңыздылығын анықтау кезінде азаматтық қорғаудың жоғарыда аталған негізгі міндетін орындауды назарға алу қажет деп санайды. Яғни, осы тізімге кіретін ұйымдарды қорғауды қамтамасыз ету.

3) размер материального ущерба здоровью людей, окружающей среде и объектам хозяйствования составляет более двух сот тысяч месячных расчётных показателей.

Согласно 70 статьи закона «О гражданской защите», организации, занимающиеся производством, переработкой, перевозкой, приобретением, хранением, реализацией, использованием и уничтожением ядов относятся к опасным производственным объектам и подлежат обязательному декларированию промышленной безопасности.

При разработке декларации проводится анализ промышленной безопасности опасного производственного объекта с учетом влияния всех опасных производственных факторов при данных технологических процессах, а также производится расчеты по оценке вредного воздействия опасных производственных факторов на персонал, население, окружающую среду. То есть, по декларации опасного производственного объекта можно определить к каким чрезвычайным ситуациям может привести аварии на этом объекте, зону возможного распространения высокотоксических веществ, количество возможных санитарных и безвозвратных потерь. Исходя из этих прогнозных расчетов, а также по государственному, оборонному и экономическому значению организации, занимающиеся производством, переработкой, перевозкой, приобретением, хранением, реализацией, использованием и уничтожением ядов необходимо отнести их к категориям по ГО.

7. Правила отнесения организации (объектов) к категориям по ГО с учетом их социально-экономической и оборонной значимости.

Организаций, которые имеют оборонную значимость

1. Организаций, осуществляющие работы военного назначения, которая связанная:

- с проектированием, строительством, капитальным ремонтом оборонных объектов;

- с разработкой, производством (сборкой), капитальным ремонтом, модернизацией вооружения, военной, автомобильной и специальной техники, технических и специальных средств, инфор-

Таблица 1 - Классификация производственных ядов по степени опасности

Показатели	Нормы для класса опасности			
	1-го	2-го	3-го	4-го
Предельно допустимая концентрация (ПДК) вредных веществ в воздухе рабочей зоны, мг/м ³	Менее 0,1	0,1-1,0	1,1-10,0	Более 10
Средняя смертельная доза при введении в желудок, мг/кг	>15	15-150	151-5000	>5000
Средняя смертельная доза при нанесении на кожу, мг/кг	>100	100-500	501-2500	>2500
Средняя смертельная концентрация в воздухе, мг/м ³	>500	500-5000	5 0 0 1 - 50000	>50000
Коэффициент возможности ингаляционного отравления (КВИО)	Более 300	300-30	29-3	Менее 3
Зона острого действия	Менее 6,0	6,0-18,0	18,1-54,0	Более 54,0
Зона хронического действия	Более 10,0	10,0-5,0	4,9-2,5	Менее 2,5

Предельно допустимые объемы для организации, занимающейся производством, переработкой, перевозкой, приобретением, хранением, реализацией, использованием и уничтожением ядов не должны превышать тех объемов, которые могут привести к чрезвычайной ситуации глобального характера, в следствии чего при этом возникли или могут возникнуть одно из следующих последствий:

- 1) гибель свыше 200 человек;
- 2) нарушение условий жизнедеятельности населения свыше 1500 человек;

АҚ бойынша санаттарға жатқызылған ұйымдарды айқындау үшін бастапқы деректер

Өнеркәсіптің, көлік-коммуникация кешенінің, энергетиканың, байланыстың қолданыстағы, салынып жатқан, реконструкцияланатын және жобаланатын қауіпті өндірістік объектілері бар және маңызды мемлекеттік және экономикалық маңызы бар ұйымдарды (объектілерді) айқындау және жіктеу кезіндегі бастапқы деректер мынадай құжаттар болып табылады:

1. АҚ бойынша топқа жатқызылған қаланың жұмылдыру жоспары.

«Жұмылдыру дайындығы және жұмылдыру туралы» ҚР Заңына сәйкес мемлекеттік органның (жергілікті атқарушы органдардың) жұмылдыру жоспары бұл – жұмылдыру тапсырмасын орындау үшін мемлекеттік органның іс-шараларды жүзеге асыру мазмұнын, көлемін, тәртібі мен мерзімдерін айқындайтын құжаттар жиынтығы. Жұмылдыру тапсырмасы мемлекеттік органдарға жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында мемлекеттің орнықты жұмыс істеуін қамтамасыз ету жөніндегі міндеттерді шешуге бағытталған іс-шараларды орындауға беріледі. **Мемлекеттің тұрақты жұмыс істеуін** қамтамасыз ету үшін бұл жағдайда әкімшілік-аумақтық бірлікті, яғни АҚ бойынша санатқа жатқызылған қаланы білдіреді, мынадай элементтер қажет:

- тіршілікті қамтамасыз ету объектілері (*сумен жабдықтау, электрмен жабдықтау, газбен жабдықтау, жылумен жабдықтау және қаланың басқа да тіршілік түрлері*);

- көлік инфрақұрылымының объектілері (*адамдар мен жүктерді тасымалдау, автожолдар, жолдар мен көпірлерді жөндеу және салу*);

- сауда объектілері (*ірі қоймалар мен азық-түлік, қоғамдық тамақтандыруды ұйымдастыру*);

- байланыс объектілері;

- денсаулық сақтау объектілері (*ірі клиникалар, төсегі бар көп бейінді ауруханалар*).

Қазақстан Республикасының Үкіметі облыстардың (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) жергілікті атқарушы ор-

гандарына аумақтық қорғанысты қамтамасыз ету, аумақтарды жедел жабдықтау және азаматтық қорғаныс жөніндегі іс-шараларды өткізу жөніндегі **тапсырмаларды белгілейді**. Жергілікті атқарушы органдар өз кезегінде тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктерді жұмылдыру дайындығы мақсатында ұйымдармен жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында тауарлар өндіруге, жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге шарттар (келісімшарттар) жасасады. Осылайша, жергілікті атқарушы органдар ұйымдармен жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында тауарлар өндіруге, жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге шарттар (келісімшарттар) жасасқан ұйымдар тиісінше АҚ бойынша санаттарға жатқызылуы тиіс, өйткені **олардың маңызды экономикалық мәні бар**.

2. АҚ бойынша топқа жатқызылған қаланың аумақтық қорғаныс жоспары

«ҚР Қорғаныс және Қарулы Күштері туралы» ҚР Заңына сәйкес аумақтық қорғаныс **Қазақстан Республикасының халқын, объектілерін және коммуникацияларын** қарсыластың әрекеттерінен, диверсиялық актілерден немесе терроризм актілерінен қорғау, сондай-ақ төтенше немесе соғыс жағдайы режимдерін енгізу және қамтамасыз ету мақсатында Қазақстан Республикасының Үкіметі жүзеге асыратын іс-шаралар жиынтығы болып табылады. Соғыс қимылдары жүргізілген кезеңде тыл объектілерін, коммуникациялық тораптар мен көпірлерді күзетуді, соғыс жағдайы енгізілген кезеңде режимдік іс-шараларды қамтамасыз етуді жүзеге асырады. Қаланың аумақтық қорғаныс жоспарында соғыс уақытында жаудың диверсиялық-барлау топтарының әрекеттерінен қорғануға жататын маңызды мемлекеттік және **экономикалық маңызы бар объектілердің тізбесі көрсетілген**.

Өнеркәсіптің, көлік-коммуникациялық кешеннің, энергетиканың, байланыстың қолданыстағы, салынып жатқан, реконструкцияланатын және жобаланатын қауіпті өндірістік объектілері бар және маңызды мемлекеттік және экономикалық маңызы бар ұйымдарды (объектілерді) санаттаған кезінде ақ іс-шараларын орындау жөніндегі талаптар таратылуға тиіс, қаланың аумақтық қорғаныс жоспарынан алынған бастапқы деректерді назарға алу қажет. Айта кету керек,

хранение, продажа, использование и распоряжение ядов является Комитет по индустриального развитию и промышленной безопасности Министерства индустрии и инфраструктурного развития Республики Казахстан.

Согласно Постановлению Правительства Республики Казахстан от 16 февраля 2015 года № 59 (Перечень с изменениями, внесенными постановлением Правительства РК от 16.09.2019 № 689) организации, занимающиеся производством, переработкой, перевозкой, приобретением, хранением, реализацией, использованием и уничтожением ядов подлежат лицензированию по следующему перечню ядов.

Перечень ядов, производство, переработка, приобретение, хранение, реализация, использование и уничтожение которых подлежит лицензированию.

Предельно допустимые нормы для организации, занимающиеся производством, переработкой, перевозкой, приобретением, хранением, реализацией, использованием и уничтожением ядов будет зависеть от класса опасности вредных веществ (ядов).

По степени воздействия на организм в соответствии с ГОСТ-12.1.007-76 вредные вещества (яды) подразделяют на 4 класса опасности: (таблица 1).

- чрезвычайно опасные;
- высокоопасные;
- умеренно опасные;
- малоопасные.

Отнесение вредного вещества к классу опасности производят по показателю, значение которого соответствует наиболее высокому классу опасности.

Классификация ядов по их опасности является основной для выбора менее вредных веществ при внедрении их в производство определения степени строгости в соблюдении гигиенических требований по борьбе с профессиональными отравлениями.

яды по своим свойствам относящиеся к токсическим веществам, т.е. вещества способного при воздействии на живые организмы приводить к их гибели:

- обладают средней смертельной дозой при ведении в желудок от 15 до 200 миллиграммов на килограмм веса включительно;
- обладают средней смертельной дозой при нанесении на кожу от 50 до 400 миллиграммов на килограмм веса включительно;
- обладают средней смертельной концентрацией в воздухе от 0,5 до 2 миллиграммов на литр включительно.

Либо же яды по своим свойствам относящиеся к высокотоксическим веществам, т.е. вещества также способного при воздействии на живые организмы приводить к их гибели:

- обладают средней смертельной дозой при ведении в желудок не более 15 миллиграммов на килограмм веса;
- обладают средней смертельной дозой при нанесении на кожу не более 50 миллиграммов на килограмм веса;
- обладают средней смертельной концентрацией в воздухе не более 0,5 миллиграммов на литр.

Кроме того, к ядам относятся вещества, представляющие опасность для окружающей среды, характеризующиеся в водной среде следующими показателями острой токсичности:

- средняя смертельная доза при ингаляционном воздействии на рыбу в течении девяноста шести часов не более 10 миллиграммов на литр;
- средняя концентрация яда, вызывающая определенный эффект при воздействии на дафнию в течение сорока восьми часов, не более 10 миллиграммов на литр;
- средняя ингибирующая концентрация при воздействии на водоросли в течении семидесяти двух часов не более 10 миллиграммов на литр.

Для деятельности, связанной с производством, переработкой, приобретением, хранением, реализацией, использованием и уничтожением ядов, необходимо получение лицензии и согласований с уполномоченными органами в порядке, определенном Законом РК «О разрешениях и уведомлениях».

Лицензиаром или другими словами, орган, который имеет право выдавать лицензии на производство, переработку, приобретение,

«ҚР Қорғаныс және Қарулы Күштері туралы» ҚР Заңында «азаматтық қорғаныс» және «аумақтық қорғаныс» сияқты ұғымдар бірыңғай жүйенің буыны ретінде белгіленіп, бір контексте қарастырылады.

2. АҚ бойынша топқа жатқызылған қаланың қауіпсіздік паспорты

Қазақстан Республикасы аумағының қауіпсіздік паспорты Қазақстан Республикасының аумағындағы табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу, қатерін азайту және салдарын жұмсарту жөніндегі шаралар кешенін әзірлеу мақсатында, сондай-ақ Төтенше жағдайлар туындаған жағдайдағы іс-қимылдарға қажетті Азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесінің күштері мен құралдарының құрамын айқындау үшін әзірленеді.

Қауіпсіздік паспорты келесі міндеттерді шешу үшін әзірленеді:

- 1) табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың қатерін бағалау және оларды болжау;
- 2) табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың ықтимал салдарларын бағалау;
- 3) Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігінің Төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою жөніндегі аумақтық органдарының қызметін бағалау;
- 4) Қазақстан Республикасының аумағында табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың алдын алу, қатерін азайту және салдарын жұмсарту жөніндегі іс-шаралар кешенін әзірлеу, олардың теріс салдарларын жою үшін қажетті күштер мен құралдарды есептеу;
- 5) табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың таралу аймақтарын айқындау арқылы қамтамасыз етіледі;
- 6) кәсіби авариялық-құтқару қызметтері мен құралымдарын жаратандырудың, сондай-ақ кинологиялық қызметтерді қамтамасыз етудің жай-күйі, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар туындаған жағдайдағы іс-қимылдарға авариялық-құтқару, инженерлік қызметтер мен құралымдардың қолда бар ресурстарының техникалық жай-күйі болып табылады;
- 7) Қазақстан Республикасының халқын, объектілерін және аумағын дүлей зілзалалардан, авариялар мен апаттардан қорғау жөніндегі өзге де міндеттер болып табылады.

Аумақтың қауіпсіздік паспортын толтыру кезінде қаланың әлеумет-

тік-экономикалық дамуына әсер ететін қаланың маңызды объектілері туралы қосымша ақпарат енгізіледі. Бұл әсіресе қаланың тыныс-тіршілігі мен жұмыс істеуімен байланысты қала құраушы кәсіпорындарға қатысты. Яғни, қала құраушы кәсіпорындардың қала үшін мемлекеттік және экономикалық маңызы зор.

Ұйымдарды маңыздылығына байланысты азаматтық қорғаныс бойынша санаттарға жатқызу жөніндегі құқықтық аспектілер

1. Мемлекеттік мағынасы бар	2. Қорғаныс мағынасы бар	3. Халықтың тішілігін қамтамасыз ету
ҚР нормативтік-құқықтық актілеріне сілтеме		
1. «Азаматтық қорғау туралы» ҚР Заңы; 2. «Ұлттық қауіпсіздік туралы» ҚР Заңы; 3. ҚР Үкіметінің 30.06.2008ж. №651 Қаулысы. «Ұлттық холдингтердің және (немесе) ұлттық компаниялардың не олардың үлестестұлғаларының, сондай-ақ мемлекет қатысатын өзге де заңды тұлғалардың жарғылық капиталына берілген және (немесе) олардың меншігіндегі стратегиялық объектілердің және мемлекетпен үлестес	1. «Қорғаныс және ҚР ҚК туралы» ҚР Заңы; 2. «Әскери жағдай туралы» ҚР Заңы; 3. «Жұмылдыру дайындығы және жұмылдыру туралы» ҚР Заңы; 4. Қазақстан Республикасының 2019 жылғы 18 наурыздағы № 236 «Қорғаныс өнеркәсібі және мемлекеттік қорғаныс тапсырысы туралы» Заңы; 5. Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 4 шілдедегі №476 «Автомобиль көлігі туралы» Заңы.	1. «Азаматтық қорғау туралы» ҚР Заңы; 2. «Ұлттық қауіпсіздік туралы» ҚР Заңы; 3. «Жұмылдыру дайындығы және жұмылдыру туралы» ҚР Заңы; 4. 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 ҚР Су кодексі; 5. 2004 жылғы 9 шілдедегі № 588 ҚР «Электр энергетикасы туралы» Заңы. 6. 2009 жылғы 18 қыркүйектегі № 193-IV Қазақстан Республикасының «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Кодексі;

Водозаборные сооружения, насосные станции, водопроводные очистные сооружения, обеспечивающие водоснабжение городов, находятся в государственной собственности, не подлежат отчуждению и могут быть переданы в аренду и доверительное управление в соответствии с законодательством Республики Казахстан. Все вышеперечисленные объекты водоснабжения имеют особое стратегическое значение. Соответственно прекращение (приостановка) их работы приведет к нарушению жизнедеятельности населения. Эти организации водоснабжения имеют важное значение для устойчивого функционирования страны и территории в мирное и военное время. Значит, они должны быть отнесены к категориям по ГО.

6. Методика обоснования и определения предельно допустимых норм и объемов для организации, занимающиеся производством, переработкой, перевозкой, приобретением, хранением, реализацией, использованием и уничтожением ядов

При классификации организаций (объектов), занимающиеся производством, переработкой, перевозкой, приобретением, хранением, реализацией, использованием и уничтожением ядов для их дальнейшего отнесения к категориям по ГО необходимо обратить внимание на два аспекта:

- первое, имеет ли деятельность таких организаций государственное и экономическое значение;
- второе, в каком объеме эти организации перерабатывают, перевозят, хранят, используют яды;
- третье, какие последствия могут возникнуть на территории города от аварии на этих объектах.

Яды - вещества, которые, попадая в организм в небольших количествах, вступают в нем в химическое или физико-химическое взаимодействие с тканями и при определенных условиях вызывают нарушение здоровья.

Согласно 70 статьи закона «О гражданской защите», организации, занимающиеся производством, переработкой, перевозкой, приобретением, хранением, реализацией, использованием и уничтожением ядов относятся к опасным производственным объектам, если

быльская ГРЭС и каскады бухтарминской ГЭС, Усть-Каменогорской ГЭС и Шульбинской ГЭС), обеспечивающих выработку значительных объемов электроэнергии, подключенных непосредственно к Национальной передающей сети;

- 49 электростанций, интегрированных с территориями, подключенных к Национальной сети непосредственно или через сети распределительных компаний и сети других юридических лиц;

- 21 распределительные электросетевые компаний, содержащие сети 110 кВ и ниже и подключенные непосредственно к Национальной сети;

- крупные потребители, подстанции которых непосредственно подключены к Национальной сети.

Все эти энергопроизводящие, энергопередающие, энергоснабжающие организаций, обеспечивают нормативный уровень надежности единой электроэнергетической системы Республики Казахстан и соблюдение нормативного качества электрической энергии. Соответственно эти организации энергоснабжения имеют важное значение для устойчивого функционирования страны и территории в мирное и военное время. Значит они должны быть отнесены к категориям по ГО.

Также большое значение имеют и те организации, деятельность которых связана с передачей тепловой энергии, то есть они оказывают услуги по транспортировке тепловой энергии и (или) теплоносителя по тепловым сетям в большом объеме. Соответственно прекращение (приостановка) их работы приведет к нарушению деятельности социальной и инженерной инфраструктур населенных пунктов и территорий в целом.

5.6. Методика обоснования и определения критериев отнесения к категориям по гражданской обороне организации водоснабжения и водоотведения

Согласно Водного кодекса Республики Казахстан от 9 июля 2003 года № 481 система питьевого водоснабжения населенных пунктов это – комплекс взаимосвязанных водных объектов и гидротехнических сооружений, объединяющий водозаборные, водопроводные очистные сооружения, резервуары чистой воды, водопроводные насосные станции и сети для обеспечения водопотребителей питьевой водой.

<p>емес заңды тұлғалардың, сондай-ақ жеке тұлғалардың меншігіндегі стратегиялық объектілердің тізбелерін бекіту туралы»;</p> <p>3.ҚР Үкіметінің 07.10. 2011 жылғы №1151 Қаулысы «Мемлекеттік күзетуге жататын объектілердің кейбір мәселелері»;</p> <p>4. ҚР ПМ-нің 2015 жылғы 24 ақпандағы № 149 «Азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесін ұйымдастыру және оның қызметі қағидаларын бекіту туралы» бұйрығы</p>	<p>6. ҚР ПМ 2014 жылғы 24 қазандағы № 732 «Азаматтық қорғаныстың инженерлік-техникалық іс-шараларының көлемі мен мазмұнын бекіту туралы» бұйрығы;</p> <p>7. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 31 қаңтардағы №164 «Мемлекеттік органдардың, қорғаныс, қауіпсіздік және құқық тәртібін қорғау органдарының мұқтаждары үшін ортақ пайдаланылатын телекоммуникация желілерін, бірыңғай телекоммуникация желісінің ресурстарын дайындау мен пайдалану ережесін бекіту туралы» Қаулысы</p>
---	---

4. Өнеркәсіптің, көлік-коммуникация кешенінің, энергетиканың, байланыстың жұмыс істеп тұрған, салынып жатқан, ұйымдастырылатын және жобаланатын қауіпті өндірістік объектілері бар және маңызды мемлекеттік және экономикалық маңызы бар ұйымдарды (объектілерді) санаттауда АҚ іс-шараларын орындау жөніндегі талаптар таратылуға тиіс

Санаттау дегеніміз - зерттеу немесе бақылау объектілерін олардың жалпы белгілеріне сәйкес топтастыру жүйесі.

Жұмыс істеп тұрған, салынып жатқан, ұйымдастырылатын және жобаланатын өнеркәсіптің, көлік-коммуникация кешенінің, энергетиканың, байланыстың қауіпті өндірістік объектілері бар және АҚ іс-шараларын орындау жөніндегі талаптар қолданылуға тиіс маңызды мемлекеттік және экономикалық маңызы бар ұйымдарды (объектілерді) сыныптау кезінде әдістеме авторлары мынадай ұғымдардың мәнін айқындау қажет деп санайды:

- **«мемлекеттік маңызы бар маңызды»;**
- **«экономикалық мәні бар маңызды».**

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 7 қазандағы № 1151 «Мемлекеттік күзетуге жататын объектілердің кейбір мәселелері» Қаулысына сәйкес жоғарыда көрсетілген ұғымдарға анықтама беріледі, сол жерде **мемлекеттік және экономикалық маңызы бар**, мемлекеттік күзетуге жататын осы объектілерді санаттау жүргізілді.

Қазақстан Республикасының Мемлекеттік күзетілуге жататын объектілері негізгі **үш санат бойынша санатталады**:

- 1) аса маңызды мемлекеттік объектілер;
- 2) стратегиялық объектілер;
- 3) стратегиялық маңызы бар және жарғылық капиталында акцияларының (қатысу үлестерінің) бақылау пакетін мемлекет тікелей немесе жанама иеленетін заңды тұлғаларға тиесілі экономика салаларының объектілері.

1. Аса маңызды мемлекеттік объектілерге тұтастығының бұзылуы мемлекеттің қауіпсіздігіне, оған жүктелген қызметтердің нақты іске асырылуына теріс әсер етуі, экономикаға елеулі залал келтіруі, мемлекетаралық қатынастарды қиындатуы мүмкін, сондай-ақ мемлекет пен қоғам үшін маңызды маңызы бар объектілер жатады.

Мұндай объектілерге мыналар жатады:

- 1) Қазақстан Республикасының Республикалық және облыстық маңызы бар орталық және жергілікті атқарушы органдарының, Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының, жергілікті және басқа да соттардың, Бас прокуратураның, облыстар прокуратурасының, Республикалық маңызы бар қалалар мен Астана прокуратурасының әкімшілік ғимараттары мен объектілері, қалалық және оларға теңестірілген әскери және басқа да мамандандырылған прокуратуралар, құқықтық статистика және арнайы есепке алу комитеті және оның аумақтық бөлімшелері;

На основании закона Республики Казахстан «О газе и газоснабжении» от 9 января 2012 года № 532-IV (с изменениями и дополнениями по состоянию на 30.12.2019 года), согласно главы 7, статьи 32, подпункта 1:

- в целях обеспечения безопасности населения, предотвращения причинения вреда окружающей среде, а также создания условий для безопасной эксплуатации объектов систем газоснабжения на территориях, примыкающих к ним, устанавливаются охранные зоны. Для единого технического коридора устанавливается одна охранная зона.

На основании вышеперечисленной статьи авторы Методики предлагают газотранспортные, газораспределительные и газосетевые организации, нарушение функционирования которых может привести к нарушению жизнедеятельности населения и территории отнести к категориям по ГО.

5.5 Методика обоснования и определения критериев отнесения к категориям по гражданской обороне организации энергоснабжения и теплоснабжения

Система электроснабжения - это совокупность источников и систем преобразования, передачи и распределения электрической энергии.

В Законе Республики Казахстан «Об электроэнергетике» от 9 июля 2004 года № 588 определены организации, оказывающие системные услуги в электроснабжении. Это те объекты, которые оказывают системным оператором субъектам оптового рынка электрической энергии по передаче электрической энергии, технической диспетчеризации, регулированию и резервированию мощности, организации балансирования производства-потребления электрической энергии.

Эти организаций энергоснабжения входят в единую электроэнергетическую систему республики:

- Национальная система по передаче электроэнергии, состоящую из ВЛ напряжением 110–220–500–1150 кВ, обслуживаемых компаний по управлению электрическими сетями АО КЕГОС;

- 8 электростанций национального значения (Экибастузская ГРЭС-1 и ГРЭС-2, Аксуская ГРЭС, Карагандинская ГРЭС-2, Жам-

онно-коммуникационной инфраструктуры к критически важным объектам информационно-коммуникационной инфраструктуры.

Перечень критически важных объектов информационно-коммуникационной инфраструктуры утвержден Комитетом по информационной безопасности Министерства цифрового развития, обороны и аэрокосмической промышленности Республики Казахстан.

5.3 Методика обоснования и определения критериев отнесения категории по гражданской обороне организации связи.

Согласно закону Республики Казахстан «О связи» от 5 июля 2004 года № 567, главы 1, статьи 1, подпункта 1:

связь является неотъемлемой частью экономической и социальной инфраструктуры Республики Казахстан, предназначенной для удовлетворения потребностей физических и юридических лиц и обеспечения потребности безопасности, обороны, охраны правопорядка, государственных органов в услугах связи.

Соответственно, объекты связи обеспечивающие устойчивую связь при чрезвычайных ситуациях мирного и военного времени должны быть отнесены к категориям по ГО, в зависимости от государственного и экономического значения.

К стратегическим объектам относятся объекты связи, теле и радиовещания республиканского значения, узлы связи Президента Республики Казахстан, Правительства Республики Казахстан, Министерства обороны, Комитета национальной безопасности и Министерства внутренних дел Республики Казахстан. Соответственно такие объекты будут отнесены к категориям по ГО.

Также те объекты связи областного значения, имеющие важное значение в обеспечении связи области или района могут относиться к категориям по ГО.

5.4 Методика обоснования и определения критериев отнесения категории по гражданской обороне организации газоснабжения.

Обеспечение безопасности систем газоснабжения осуществляется в соответствии с законодательством Республики Казахстан в области промышленной, пожарной безопасности, чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера и экологическим законодательством Республики Казахстан.

2) Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің объектілері, оның филиалдары мен сақтау орындары;

3) Қазақстан Республикасының аумағында орналасқан шетелдік дипломатиялық өкілдіктер, шетелдік консулдық мекемелер, халықаралық ұйымдар және халықаралық ұйымдардың өкілдіктері жатады.

2. Стратегиялық объектілерге залал келтіруі Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігінің жай-күйіне теріс әсер етуі, азаматтардың өмірі мен денсаулығына қатер төндіруі мүмкін қазақстандық қоғамның орнықты дамуы үшін әлеуметтік-экономикалық маңызы бар объектілер жатады.

Мұндай объектілерге мыналар жатады:

1) Қазақстан Республикасының Президенті бекітетін тізбеге енгізілген, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметі Ішкі істер органдарының бөлімшелерімен бірлесіп күзететін Қазақстан Республикасының объектілері, сондай-ақ маңызды мемлекеттік маңызы бар объектілер;

2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының әскери бөлімдері;

3) мемлекеттік материалдық резервтері бар объектілер-медициналық препараттарды, жанар-жағармай материалдарын сақтау жөніндегі қоймалар, азық - түлік және киім-кешек қоймалары;

4) аса қауіпті, бактериологиялық, биологиялық, химиялық, есірткі құралдары мен прекурсорларды әзірлеу, өндіру, сынау, зерттеу және сақтау жөніндегі мемлекеттік ұйымдар мен мекемелердің объектілері;

5) ғарыш инфрақұрылымы объектілері;

6) атом энергиясын пайдалану объектілері;

7) тіршілікті қамтамасыз ету объектілері, оның ішінде: жылумен жабдықтау саласында - жылу электр орталықтары (50 Гкал - дан астам); ауыз сумен жабдықтау саласында-су тарту құрылыстары.

3. Стратегиялық маңызы бар және Жарғылық капиталында акцияларының (қатысу үлестерінің) бақылау пакетін мемлекет тікелей немесе жанама түрде иеленетін заңды тұлғаларға тиесілі экономика салаларының объектілеріне жарғылық капиталына мемлекет қатысатын, қызметі төтенше жағдайлардың туындауының жоғары тәуекелі бар ірі салық төлеушілерге жатқызылған Қазақстан Республикасының объектілері жатады.

Мұндай объектілерге мыналар жатады:

1) су шаруашылығы объектілері - гидротехникалық құрылыстар: гидротораптар, шлюздер, бөгеттер; су ресурстарын басқару үшін пайдаланылатын су қоймалары;

2) республикалық маңызы бар байланыс, теле - және радио хабарларын тарату объектілері;

3) заңды тұлғалардың жарылғыш және улы заттарды сақтау жөніндегі объектілері жатады.

Ұйымды басқа маңызды критерийлер бойынша санаттау

Жұмыс істеп тұрған, салынып жатқан, ұйымдастырылатын және жобаланатын ұйымдарды (объектілерді) санаттау кезінде:

1. Өнеркәсіптің қауіпті өндірістік объектілері.

2. Көлік-коммуникация кешені.

3. Энергетика.

4. Байланыс.

әдістеме авторлары келесі аспектілер бойынша олардың маңыздылығын, функционалдық мақсатын ескеру қажет деп санайды:

а) жұмылдыру;

ә) ұлттық қауіпсіздік;

б) қорғаныс;

өйткені бұл аспектілер осы объектілерді АҚ бойынша санаттарға жатқызу кезінде басты өлшемдер мен негіздемелер болып табылады.

1. Өнеркәсіптің қауіпті өндірістік объектілері

ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңының 70-бабына сәйкес қауіпті өндірістік объектілердің белгілері:

1) мынадай қауіпті заттардың ең болмағанда біреуін өндіруге, пайдалануға, қайта өңдеуге, түзуге, сақтауға, тасымалдауға, жоюға:

-иондаушы сәулелену көзі;

-тұтанғыш зат-қалыпты қысым кезінде және ауамен араласқан кезде тұтанатын және қалыпты қысым кезінде қайнау температурасы 20 градус Цельсия немесе одан төмен болатын газ;

-жарылғыш зат-сыртқы әсердің белгілі бір түрлерінде жылу шығарумен және газдардың пайда болуымен тез өзін-өзі тарататын химиялық түрлендіруге қабілетті зат;

-жанғыш заттар – өздігінен тұтануға, сондай-ақ тұтану көзінен

Авторы Методики предлагают относить к категориям по ГО те организации здравоохранения, в которых имеются условия стационарного лечения пострадавших при чрезвычайных ситуациях и наличием 100 койко-мест и более, а также сотрудников (врачей) соответствующей квалификации, могущие оказать профессиональную доврачебную и врачебную помощь при чрезвычайных ситуациях.

К объектам здравоохранения, отнесенных к категориям по ГО можно отнести: районные больницы, областные и городские многопрофильные больницы, клинические больницы, национальные центры здравоохранения в области восстановительного лечения и другие крупные медицинские учреждения, где имеются условия для стационарного лечения больных, соответственно обладающие лечебной базой.

5.2 Методика обоснования и определения критериев отнесения категории по гражданской обороне организации телекоммуникаций

Постановлением Правительства Республики Казахстан от 31 января 2001 года N 164 «Об утверждении Правил подготовки и использования сетей телекоммуникаций общего пользования, ресурсов единой сети телекоммуникаций для нужд государственных органов, органов обороны, безопасности и охраны правопорядка» определены объекты сетей телекоммуникаций, отнесенных к категориям по гражданской обороне, в период мобилизации, военного положения и военного времени подлежат охране Вооруженными Силами Республики Казахстан, согласно соответствующим планам территориальной обороны областей, городов республиканского значения и столицы. Это следующие объекты:

- операторы междугородной и международной связи;

- владельцы сетей телекоммуникаций общего пользования;

- владельцы сетей телекоммуникаций специального назначения;

- система телекоммуникаций (связи) территориальной обороны.

На основании Закона Республики Казахстан «Об информатизации» от 24 ноября 2015 года 418-V утверждены перечень критически важных объектов информационно-коммуникационной инфраструктуры, а также правила и критерии отнесения объектов информаци-

9. Объекты информационной и телекоммуникационной инфраструктуры.

5.1 Методика обоснования и определения критериев отнесения категориям по гражданской обороне организации здравоохранения

Согласно Постановлению Правительства Республики Казахстан от 17 июня 2010 года № 608 «Об утверждении Правил предоставления, видов и объема медицинской помощи при чрезвычайных ситуациях, введении режима чрезвычайного положения» медицинская помощь пораженным (больным) при чрезвычайных ситуациях, введении режима чрезвычайного положения в зависимости от места ее оказания, квалификации лиц, ее оказывающих, и обеспеченности медицинским имуществом предоставляется в виде:

- доврачебной;
- квалифицированной;
- и специализированной медицинской помощи.

Силы и средства, предназначенных для предупреждения и ликвидации медико-санитарных последствий чрезвычайных ситуаций социального, природного и техногенного характера путем оказания экстренной медицинской помощи пострадавшим и проведения санитарно-противоэпидемических (профилактических) мероприятий в зоне чрезвычайных ситуаций, на территории, где введен режим чрезвычайного положения, сохранения и восстановления здоровья участников ликвидации чрезвычайных ситуаций объединены в единую систему - **службу медицины катастроф**. Эта система включает: подразделения наблюдения и контроля медико-санитарной обстановки (дежурно-диспетчерские пункты медицины катастроф), службу экстренной медицинской и психологической помощи уполномоченного органа в сфере гражданской защиты, организации скорой медицинской помощи системы здравоохранения, медицинские организации для оказания консультативно-диагностической, стационарной помощи, восстановительного лечения и медицинской реабилитации пострадавших, службы крови, организации государственной санитарно-эпидемиологической службы, учреждения и формирования медицинской службы гражданской защиты, а также иные силы и средства для ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций.

тұтануға және оны алып тастағаннан кейін өздігінен жануға қабілетті сұйықтық, газ;

-тотықтырғыш зат-жануды қолдайтын, тұтануды тудыратын және (немесе) тотығу-тотықсыздану экзотермиялық реакция нәтижесінде басқа заттардың тұтануына ықпал ететін зат;

-уытты зат-тірі организмдерге әсер еткен кезде олардың өліміне әкеп соқтыратын зат;

2) кара, түсті, бағалы металдар балқымалары мен осы металдар негізіндегі қорытпалар өндірісі;

3) тау-кен, геологиялық барлау, бұрғылау, жару жұмыстарын, пайдалы қазбаларды өндіру және минералдық шикізатты қайта өңдеу жөніндегі жұмыстарды, жерасты жағдайындағы жұмыстарды жүргізу болып табылады.

Қауіпті өндірістік объектілерге қауіпті техникалық құрылғылар да жатады:

1) жылу желілерін қоспағанда, 0,07 мегапаскальдан астам қысыммен немесе 115 Цельсий градустан асатын судың қайнау температурасы кезінде жұмыс істейтін техникалық құрылғылар;

2) жүк көтергіш механизмдер, эскалаторлар, аспалы жолдар, фуникулерлер, лифтілер;

3) тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық объектілерінің 0,07 мегапаскальдан астам қысыммен және (немесе) 115 Цельсий градустан асатын судың қайнау температурасы кезінде жұмыс істейтін бу және су жылыту қазандықтары (жылумен жабдықтау ұйымдары), 0,07 мегапаскальдан астам қысыммен жұмыс істейтін ыдыстар, жүк көтергіш механизмдер, эскалаторлар, аспалы жолдар, фуникулерлер, лифтілер жатады.

Жұмыс істеп тұрған, салынып жатқан, ұйымдастырылатын және жобаланатын қауіпті өндірістік объектілері бар ұйымдарды (объектілерді) санаттау кезінде оларды жұмылдыру және қорғаныс іс-шараларының орындалуын қамтамасыз ету жөніндегі маңыздылығы бойынша ескеру қажет. Сондай-ақ олардың экономикалық маңыздылығын ескеру қажет. Себебі, қауіпті өндірістік объектілердің көпшілігі стратегиялық маңызға ие және Жарғылық капиталында акцияларының бақылау пакетіне (қатысу үлестеріне) мемлекет тікелей немесе жанама иелік ететін заңды тұлғаларға тиесілі. Мұндай

кәсіпорындарға жарғылық капиталына мемлекет қатысатын, қызметі жергілікті және өңірлік ауқымдағы төтенше жағдайлардың туындау тәуекелі жоғары ірі салық төлеушілерге жатқызылған Қазақстан Республикасының объектілері жатады. Өздеріңіз білетіндей, Мемлекет бюджеттері, яғни АҚ бойынша топтарға жатқызылған қалалар негізінен ірі салық төлеушілердің салықтары есебінен қалыптасады, оларға мұнай және газ, тау-кен және металлургия, сондай-ақ энергетика саласының қауіпті өндірістік объектілері жатады. Сондықтан олар ел үшін маңызды экономикалық маңызға ие.

2. Көлік-коммуникация кешені

Көлік - ұлттық экономиканың маңызды салаларының бірі, өйткені ол экономиканың құрамдас бөліктерін біртұтас тұтас жүйеге байланыстырады және оның елдің, әкімшілік-аумақтық бірліктер мен ұйымдардың үздіксіз жұмыс істеуін қамтамасыз етеді. Көлік-коммуникация кешені (бұдан әрі-ККК) өндірістік және әлеуметтік инфрақұрылымның, материалдық және материалдық емес саланың базалық буыны болып табылады. Көліктің тиімді жұмыс істеуі тұрақтандырудың, экономиканы құрылымдық қайта құрудың, сыртқы экономикалық қызметті дамытудың, халықтың және қоғамдық өндірістің тасымалдаудағы қажеттіліктерін қанағаттандырудың, мемлекет пен экономиканың экономикалық мүдделерін қорғаудың қажетті шарты болып табылады, демек ол маңызды мемлекеттік және экономикалық мәнге ие.

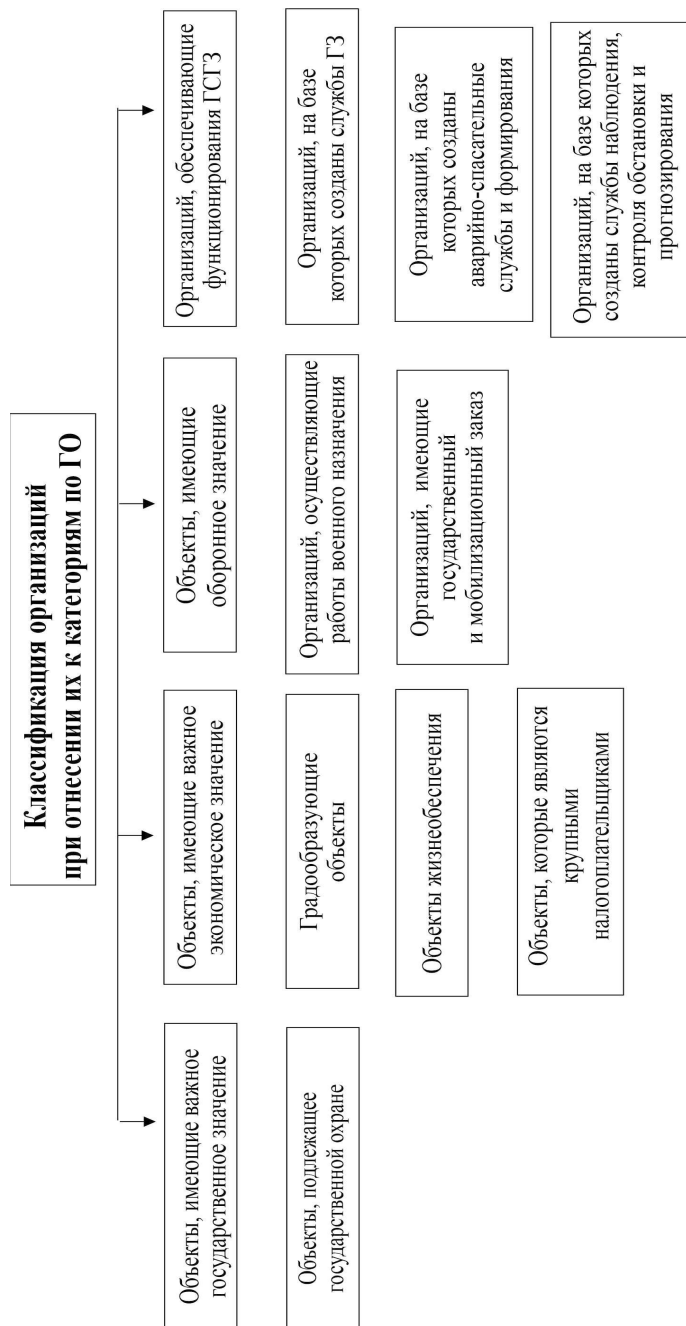
Көлік-коммуникация жүйесі қатынас жолдарының, байланыс және коммуникация желілерінің, олардың жұмыс істеуін қамтамасыз ететін техникалық құралдар мен қызметтердің аумақтық үйлесімі болып табылады, олар өзара іс-қимыл жасай отырып, тұтастай алғанда, әсіресе жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында ұлттық шаруашылық кешенінің табысты жұмыс істеуін қамтамасыз етеді. Көлік-коммуникация жүйесінің жұмысын, ККК инфрақұрылымы қамтамасыз етеді, оған қатынас жолдары, теміржолдар, телефон байланысы желілері, кабельдік желілер, жылжымалы құрам, интернет-провайдерлер, тиеу-түсіру шаруашылығы (әзірше, платформалар, қоймалар, сервистер), басқару құралдары, коммуникациялар және байланыс, әртүрлі техникалық жабдықтар кіреді.

5. Методика обоснования и определения критериев отнесения категории по гражданской обороне организации здравоохранения, телекоммуникаций, связи, газоснабжения, энергоснабжения, теплоснабжения, водоснабжения и водоотведения, при прекращении (приостановке) эксплуатации зданий, сооружений, технологических установок и агрегатов которых нарушается деятельность социальной и инженерной инфраструктур населенных пунктов и территорий.

В процессе систематизации объектов в целях отнесения их к категории по ГО авторы Методики предлагают использовать систему условных критериев отнесения организаций государственной и негосударственной собственности путем формирования, так называемого, показателей важности объекта.

Для формирования показателей важности объекта объекты государственной и негосударственной собственности условно можно разделить в следующие группы:

1. Субъекты природных монополий, которые ведут деятельность на общегосударственном рынке товара;
2. Организации, занимающие монопольное (доминирующее) положение на общегосударственном рынке товаров при условии, что этот товар имеет важное социально-экономическое значение;
3. Организации топливно-энергетического комплекса, которые входят в объединенную энергетическую систему;
4. Организации оборонно-промышленного комплекса, составляющие научно-технический потенциал страны; имеющие значительный удельный вес в объеме стоимости экспорта товаров, работ, услуг;
5. Организации, которые входят в категорию крупных налогоплательщиков;
6. Организации здравоохранения, имеющие условия стационарного лечения пострадавших при чрезвычайных ситуациях;
7. Организации, обеспечивающие функционирование инфраструктуры общегосударственного значения, в частности информационно-телекоммуникационные, электросвязи и почты, железнодорожного, авиационного и морского транспорта, магистральных газо- и нефтепроводов, инженерные сооружения (мосты, тоннели);
8. Организации, добывающие и перерабатывающие полезные ископаемые общегосударственного значения.

Қызметі адамдар мен жүктерді тасымалдаумен, өнеркәсіп саласының көлік логистикасымен байланысты ұйымдар (*әуеайлақтар, теңіз және өзен порттары, порт құрылыстары, ірі теміржол станциялары мен тораптар, метрополитен, ірі көлік-логистикалық компаниялар және басқалар*) көлік объектілері болып табылады.

«ҚР Ұлттық қауіпсіздігі туралы» ҚР Заңына сәйкес автомобиль, темір жол, әуе, теңіз және өзен көлігі түрлерімен және олармен байланысты қызметтермен тасымалдауда экономика мен халықтың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жағдай жасауды қамтамасыз етуге қабілетті экономиканың көлік саласындағы ұйымдар, көлік инфрақұрылымын қалыптастыру және дамыту, сондай-ақ транзиттік әлеуеттің тұрақты дамуы мен бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету елдің ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін елеулі мәнге ие. Тиісінше, экономиканың көлік саласындағы осы ұйымдар маңызды мемлекеттік және экономикалық маңызы бар ретінде АҚ бойынша санаттарға жатқызылуы тиіс.

3. Энергетика объектілері

Отын - энергетика кешені (бұдан әрі — ОЭК)-бұл отын-энергетика ресурстарын өндіру, оларды қайта құру, тасымалдау, бөлу және тұтыну жөніндегі өндірістердің, процестердің, материалдық құрылғылардың жиынтығын қамтитын күрделі жүйе.

Бейбіт және соғыс уақытында ОЭК-ке жататын объектілерді қорғау шараларының кешенін қамтамасыз ету мемлекеттік билік қызметінің, сондай-ақ электр энергетикасы, газ өндіру, тасымалдау, өңдеу, сақтау және газбен жабдықтау, мұнай, көмір саласында түйінді маңызы бар, сондай-ақ жылумен жабдықтауды қамтамасыз ететін объектілердің меншік иелері қызметінің басым бағыттарының бірі болып табылады.

ҚР «Электр энергетикасы туралы» Заңына сәйкес энергетика объектілеріне мыналар жатады:

-орталықтандырылған жедел-диспетчерлік басқаруды, басқа мемлекеттердің энергия жүйелерімен қатарлас жұмыс істеуді қамтамасыз етуді, энергия жүйесіндегі теңгерімді ұстап тұруды, жүйелік қызметтер көрсетуді және электр энергиясының көтерме сауда нарығы субъектілерінен қосалқы қызметтер сатып алуды, сондай-ақ электр энергиясын ұлттық электр желісі бойынша беруді, оған техни-

калық қызмет көрсетуді және пайдалану әзірлігінде ұстап тұруды жүзеге асыратын ұлттық компания болып табылатын жүйелік оператор;

- жылу желілері арқылы жылу энергиясын және (немесе) жылу жеткізгішін тасымалдау бойынша қызметтер көрсетумен айналысатын ұйымдар;

- бейбіт және соғыс уақытында мемлекеттің тұрақты жұмыс істеуін қамтамасыз ететін энергия өндіруші, энергия беруші, энергиямен жабдықтаушы ұйымдар.

«ҚР Ұлттық қауіпсіздігі туралы» ҚР Заңына сәйкес мемлекет қоғам мен мемлекеттің энергия ресурстарына қажеттілігін қанағаттандыру үшін энергетикалық тәуелсіздікті және олардың тұрақты дамуын қамтамасыз етуге қабілетті экономиканың отын-энергетикалық, мұнай-газ және атом-энергетикалық кешендерінің нақты және ықтимал қауіп-қатерлерден қорғалуының жай-күйі елдің ұлттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін елеулі мәнге ие. Тиісінше экономиканың энергетика саласының осы ұйымдары маңызды мемлекеттік және экономикалық мәні бар ретінде АҚ бойынша санаттарға жатқызылуы тиіс.

Сондай-ақ экономиканың отын-энергетика кешенінің объектілері жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында **мемлекеттің тұрақты жұмыс істеуін** қамтамасыз етеді. Өйткені олар тіршілікті қамтамасыз ету объектілері.

4. Байланыс объектілері

Азаматтық қорғаныс бойынша санаттарға жатқызылған телекоммуникация желілерінің объектілері жұмылдыру, соғыс жағдайы және соғыс уақыты кезеңінде облыстардың, республикалық маңызы бар қалалардың және астананың аумақтық қорғанысының тиісті жоспарларына сәйкес Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің күзетуіне жатады. Бұл келесі нысандар:

- қалааралық және халықаралық байланыс операторлары;
- ортақ пайдаланылатын телекоммуникация желілерінің иелері;
- арнайы мақсаттағы телекоммуникация желілерінің иелері;
- аумақтық қорғаныстың телекоммуникация (байланыс) жүйесі.

Қазақстан Республикасы мемлекеттік органдарының, қорғаныс, қауіпсіздік және құқық тәртібін қорғау органдарының мұқтаждары үшін пайдаланылатын бұл объектілер («Ортақ пайдаланылатын те-

			<p>том числе по гидрометеорологии и загрязнению природной среды;</p> <p>-служб республиканской системы сейсмологических наблюдений и прогноза землетрясений;</p> <p>-служб мониторинга сейсей, оползней и лавин;</p> <p>-служб мониторинга лесных и степных пожаров.</p>
--	--	--	--

	обеспечению работы средств транспорта на период мобилизации, военного положения и в военное время.	
--	--	--

Классификация организаций, обеспечивающие функционирования территориальной подсистемы ГСГЗ

№	Силы ГСГЗ	Службы ГЗ	Службы наблюдения, контроля обстановки и прогнозирования
	Организации, на базе которых созданы аварийно-спасательные службы и формирования; - Организации, на базе которых созданы службы обеспечения селевой, паводковой и снеголавинной безопасности	Организации, на базе которых созданы решениями акимом городов службы ГЗ	-организации, осуществляющие государственный надзор за радиационной и ядерной безопасностью; - организации осуществляющие государственный контроль в области промышленной безопасности за ведением нефтяных операций на море и внутренних водоемах; организации, осуществляющие контроль за безопасной эксплуатацией транспорта; организации, осуществляющие архитектурно-строительный контроль; -службы мониторинга окружающей среды и природных ресурсов, в

лекоммуникация желілерін, мемлекеттік органдардың, қорғаныс, қауіпсіздік және құқық тәртібін қорғау органдарының мұқтаждары үшін бірыңғай телекоммуникация желісінің ресурстарын дайындау және пайдалану ережесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 31 қаңтардағы N 164 Қаулысы).

Сондай-ақ, осы санатқа «Азаматтық қорғаныстың инженерлік-техникалық іс-шараларының көлемі мен мазмұнын бекіту туралы» ҚР ПМ 2014 жылғы 24 қазандағы № 732 бұйрығында көрсетілген келесі байланыс объектілері кіреді:

- «ҚР РТ «Қазақстан» АҚ облыстық филиалдарының аппараттық-студиялық блоктары және "Қазтелерадио" АҚ Аймақтық қабылдау-тарату спутниктік станциялары, Алматы қаласынан және республиканың облыс орталықтарынан телерадио хабарларын таратудың ұлттық желісіне республикалық хабар таратуды ұйымдастыру үшін;
- магистральдық бастапқы желінің желілік тораптары және қалалық желінің Автоматты коммутация тораптары;
- қорғалған байланыс тораптарына арналған техникалық тапсырмалар;
- республикалық теле-радиоарналарды таратуды ұйымдастыру үшін «ҚР РТ «Қазақстан» АҚ және «Хабар «Агенттігі» АҚ жылжымалы телевизиялық станциялары мен мобильдік репортаждық телевизиялық станциялары;
- спутниктік байланыс орталықтары.

Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 24 қарашадағы «Ақпараттандыру туралы» 418-V Заңының (2019 жылғы 3 маусымдағы өзгерістерімен және толықтыруларымен) негізінде Қазақстан Республикасының Үкіметі ақпараттандыру саласындағы 2-тараудың, 6-баптың 4-тармақшасына сәйкес:

ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның аса маңызды объектілерінің тізбесін, сондай-ақ ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылым объектілерін ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның аса маңызды объектілеріне жатқызу қағидалары мен өлшемшарттарын бекітеді.

Азаматтық қорғаныс санаттарына жатқызылуы қажет телекоммуникация ұйымдарына мыналар жатады:

- ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның аса маңызды объектілері;

- оның ішінде «электрондық үкіметтің» ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымының;

олардың бұзылуы немесе жұмыс істеуін тоқтату Қазақстан Республикасының қорғанысы, қауіпсіздігі, халықаралық қатынастары, экономикасы, шаруашылығының жекелеген салалары, инфрақұрылымы үшін немесе тиісті аумақта тұратын халықтың тыныс-тіршілігі үшін елеулі теріс салдарларға әкеп соғады.

Ұйымдардың санатталуы, АҚМЖ қызметін қамтамасыз ету

Санатталған ұйымдарды АҚ бойынша санаттау кезінде олардың Қазақстан Республикасының халқын, объектілерін және аумағын төтенше жағдайлар мен әскери қақтығыстар кезінде немесе осы қақтығыстар салдарынан туындайтын қауіптерден қорғау жөніндегі жалпы мемлекеттік іс-шаралар кешенін іске асыруға арналған азаматтық қорғаудың мемлекеттік жүйесінің жұмыс істеуі үшін маңыздылығын жеке қарау қажет.

АҚ бойынша топтарға жатқызылған қалалардың АҚМЖ аумақтық кіші жүйесі ведомстволық бағынысты аумақта азаматтық қорғауды ұйымдастыруға және жүргізуге арналған және қаланың төтенше жағдайлардың алдын алу және оларды жою жөніндегі комиссиясын, азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті орган ведомствосының аумақтық бөлімшелерін, күнделікті басқару органын (бірыңғай кезекшілік-диспетчерлік «112» қызметтері, кезекші-диспетчерлік қызметтер), осы аумақтағы салалық кіші жүйелердің күштері мен құралдарын, оның ішінде қаржылық, азық-түлік, медициналық және материалдық-техникалық ресурстарды, байланыс жүйелерін, хабардар ету, ақпараттық қамтамасыз ету.

«Азаматтық қорғау туралы» ҚР Заңына сәйкес төтенше жағдайды жоюға тартылатын АҚМЖ күштері мен құралдары мыналардан тұрады:

- авариялық-құтқару қызметтері мен құралымдары;
- мемлекеттік және мемлекеттік емес өртке қарсы қызмет бөлімшелері;
- азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның авиациясына;
- бірыңғай кезекші-диспетчерлік қызметтер «112»;
- сел, су тасқыны және қар көшкіні қауіпсіздігін қамтамасыз ету қызметтері;

	имеющие вещественный результат	
	Организаций, осуществляющие научную и (или) научно-техническую деятельность, требования к которым определяются правилами организации и проведения научных исследований в рамках государственного оборонного заказа, которые являются субъектами научной и (или) научно-технической деятельности	
	Организаций, имеющие государственный заказ организациям на производство товаров, выполнение работ и оказание услуг определенной номенклатуры, их количество и качество, создание специальных формирований в период мобилизации, военного положения и в военное время.	
	Организации, на которых распространяется военно-транспортная обязанность по	

период мобилизации, военного положения	соответствии с законодательством Республики Казахстан, которые являются субъектами военно-технического сотрудничества;	общества и государства в энергоресурсах
	Организаций, осуществляющие работы военного назначения, которая связанная: - с проектированием, строительством, капитальным ремонтом оборонных объектов; - с разработкой, производством (сборкой), капитальным ремонтом, модернизацией вооружения, военной, автомобильной и специальной техники, технических и специальных средств, информационных, телекоммуникационных и геоинформационных систем, автоматизированных систем управления, а также научные исследования и иная деятельность, связанная с обеспечением обороны, безопасности и правопорядка в государстве,	Организаций транспортной отрасли экономики, способные обеспечить создание условий для удовлетворения потребностей экономики и населения в перевозках автомобильным, железнодорожным, воздушным, морским и речным видами транспорта и связанных с ними услугами, формирование и развитие транспортной инфраструктуры, а также устойчивое развитие и обеспечение конкурентоспособности транзитного потенциала

- азаматтық қорғау құралымдары.

Тиісінше, олардың базасында соғыс уақытында олардың жұмыс істеуіне арналған аумақтық АҚМЖ күштері мен құралдары құрылған ұйымдар АҚ бойынша санаттарға жатқызылуы тиіс.

Сондай-ақ, АҚ бойынша санатталғандардың тізбесіне азаматтық қорғаудың арнайы іс-шараларын орындауды қамтамасыз ету және бейбіт және соғыс уақытында қазіргі заманғы зақымдау құралдарының зақымдау факторларынан халықты қорғауды қамтамасыз ету үшін құрылатын базасында АҚ қызметтері құрылған ұйымдар жатқызылуға тиіс.

Қала ұйымдарын олардың мемлекеттік және экономикалық маңыздылығы бойынша жіктеу.

Жұмылдыру (мемлекеттік маңызды мәні бар)	Қорғаныс (мемлекеттік маңызды мәні бар)	Ұлттық Қауіпсіздік (мемлекеттік және экономикалық маңызды мәні бар)
Жергілікті атқарушы органдар ұйымдармен жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде қаланың тұрақты жұмыс істеуі үшін тауарлар өндіруге, жұмыстарды орындауға және қызметтер көрсетуге шарттар (келісім-шарттар) жасасқан ұйымдар	Әскери-техникалық ынтымақтастық субъектілері болып табылатын, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес әскери мақсаттағы тауарларға (өнімге), қосарланған мақсаттағы (қолданылатын) тауарларға (өнімдерге), әскери мақсаттағы жұмыстарды орындауға және әскери мақсаттағы қызметтерді көрсетуге қатысты тиісті қызмет түріне құқығы бар ұйымдар;	Қоғам мен мемлекеттің энергия ресурстарына деген қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін энергетикалық тәуелсіздікті және олардың орнықты дамуын қамтамасыз етуге қабілетті экономиканың отын-энергетика, мұнай-газ және атом-энергетика кешендері ұйымдарының орналасқан жері

	<p>Байланысты әскери мақсаттағы жұмыстарды жүзеге асыратын:</p> <ul style="list-style-type: none"> - қорғаныс объектілерін жобалаумен, салумен, күрделі жөндеумен; - қару-жарақты, әскери, автомобильдік және арнайы техниканы, техникалық және арнайы құралдарды, ақпараттық, телекоммуникациялық және геоақпараттық жүйелерді, автоматтандырылған басқару жүйелерін әзірлеумен, өндірумен (құрастырумен), күрделі жөндеумен, жаңғыртумен, сондай-ақ заттық нәтижесі бар мемлекеттегі қорғанысты, қауіпсіздікті және құқықтық тәртіпті қамтамасыз етуге байланысты ғылыми зерттеулермен және өзге де қызметпен айналысуға тыйым салынады 	<p>Автомобиль, темір жол, әуе, теңіз және өзен көлігі түрлерімен тасымалдауға және олармен байланысты көрсетілетін қызметтерге экономика мен халықтың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жағдайлар жасауды, көлік инфрақұрылымын қалыптастыруды және дамытуды, сондай-ақ транзиттік әлеуетті орнықты дамытуды және бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етуді қамтамасыз етуге қабілетті экономиканың көлік саласы ұйымдарының орналасқан жері</p>
	<p>Ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті жүзеге асыратын, оларға қойылатын</p>	

- единых дежурно-диспетчерских служб «112»;
- служб обеспечения селевой, паводковой и снеголавинной безопасности;
- формирований гражданской защиты.

Соответственно, организации, на базе которых созданы силы и средства территориальных ГСГЗ, предназначенные для их функционирования в военное время должны отнесены к категориям по ГО.

Также, в перечень категорированных по ГО должны быть отнесены организации, на базе которых созданы службы ГЗ, которые создаются для обеспечения выполнения специальных мероприятий гражданской защиты и обеспечения защиты населения от последствий чрезвычайных ситуаций, поражающих факторов современных средств поражения в мирное и военное время.

Классификация организаций городов по их государственной и экономической значимости

Мобилизация (имеющие важное государственное значение)	Оборона (имеющие важное государственное значение)	Национальная Безопасность (имеющие важное государственное и экономическое значение)
Организаций, с которыми местные исполнительные органы заключили договоры (контракты) с организациями на производство товаров, выполнение работ и оказание услуг для устойчивого функционирования города на	Организаций, имеющие право на соответствующий вид деятельности в отношении товаров (продукции) военного назначения, товаров (продукции) двойного назначения (применения), выполнения работ военного назначения и оказания услуг военного назначения в	Организаций топливно-энергетического, нефтегазового и атомно-энергетического комплексов экономики, способные обеспечить энергетическую независимость и их устойчивое развитие для удовлетворения потребностей

- в том числе информационно-коммуникационной инфраструктуры «электронного правительства»,

- нарушение или прекращение функционирования которых, приводит к значительным негативным последствиям для обороны, безопасности, международных отношений, экономики, отдельных сфер хозяйства, инфраструктуры Республики Казахстан или для жизнедеятельности населения, проживающего на соответствующей территории.

Классификация организаций, обеспечивающие функционирования ГСГЗ

При классификации категоризованных организации по ГО, отдельно необходимо рассмотреть их значимость для функционирования государственной системы гражданской защиты, которая предназначена для реализации общегосударственного комплекса мероприятий по защите населения, объектов и территории Республики Казахстан от опасностей, возникающих при чрезвычайных ситуациях и военных конфликтах или вследствие этих конфликтов.

Территориальная подсистема ГСГЗ городов, отнесенных к группам по ГО, предназначена для организации и ведения гражданской защиты на подведомственной территории и включает комиссию по предупреждению и ликвидации чрезвычайных ситуаций города, территориальные подразделения ведомства уполномоченного органа в сфере гражданской защиты, орган повседневного управления (единые дежурно-диспетчерские службы «112», дежурно-диспетчерские службы), силы и средства отраслевых подсистем на данной территории, в том числе финансовые, продовольственные, медицинские и материально-технические ресурсы, системы связи, оповещения, информационного обеспечения.

Согласно Закона РК «О гражданской защите» силы и средства ГСГЗ, привлекаемые на ликвидацию чрезвычайной ситуации состоят из:

- аварийно-спасательных служб и формирований;
- подразделений государственной и негосударственной противопожарной службы;
- авиации уполномоченного органа в сфере гражданской защиты;

	талаптар мемлекеттік қорғаныстық тапсырыс шеңберінде ғылыми зерттеулерді ұйымдастыру және жүргізу қағидаларында айқындалатын, ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектілері болып табылатын ұйымдар	
	Ұйымдарға тауарларды өндіруге, жұмыстарды орындауға және белгілі бір номенклатурадағы Қызметтерді көрсетуге, олардың саны мен сапасына, жұмылдыру кезеңінде, соғыс жағдайында және соғыс уақытында арнайы құралымдар құруға мемлекеттік тапсырысы бар ұйымдар.	
	жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында көлік құралдарының жұмысын қамтамасыз ету жөніндегі әскери-көліктік міндет қолданылатын ұйымдар.	

**АҚМЖ аумақтық жүйесінің қызметін қамтамасыз ететін
ұйымдарды санаттау**

№	АҚМЖ күштері	АҚ қызметтері	Жағдайды қадағалау, бақылау және болжау қызметтері
	Б а з а с ы н - да авариялық-құтқару қызметтері мен құралымдары құрылған ұйымдар; - База-сында сел, су тасқыны және қар көшкіні қауіпсіздігін қамтамасыз ету қызметтері құрылған ұйымдар	Қала әкімдерінің шешімімен базасында АҚ қызметі құрылған ұйымдар	- радиациялық және ядролық қауіпсіздікті мемлекеттік қадағалауды жүзеге асыратын ұйымдар; - теңізде және ішкі су айдындарында мұнай операцияларын жүргізуді өнеркәсіптік қауіпсіздік саласында мемлекеттік бақылауды жүзеге асыратын ұйымдар; - көліктің қауіпсіз пайдаланылуын бақылауды жүзеге асыратын ұйымдар; - сәулет-құрылыс бақылауын жүзеге асыратын ұйымдар; - қоршаған орта және табиғи ресурстар мониторингі, оның ішінде Гидрометеорология және табиғи ортаның ластануы жөніндегі қызметтер; - сейсмологиялық байқаулар мен жер сілкіністерін болжаудың республикалық жүйесінің қызметтері; - селдерді, көшкіндерді және көшкіндерді мониторингтеу қызметтері; - орман және дала өрттерінің мониторингі қызметтері.

Эти объекты используются для нужд государственных органов, органов обороны, безопасности и охраны правопорядка Республики Казахстан (*Постановление Правительства Республики Казахстан от 31 января 2001 года N 164 «Об утверждении Правил подготовки и использования сетей телекоммуникаций общего пользования, ресурсов единой сети телекоммуникаций для нужд государственных органов, органов обороны, безопасности и охраны правопорядка»*).

Также в данную категорию включаются следующие объекты связи, указанные в приказе МВД РК № 732 от 24 октября 2014 года «Об утверждении объема и содержания инженерно-технических мероприятий гражданской обороны» это:

- аппаратно-студийные блоки областных филиалов АО «РТРК «Казахстан» и региональных приемо-передающих спутниковых станций АО «Казтелерадио» для организации республиканского вещания телерадиоканалов из города Алматы и областных центров республики на Национальную сеть телерадиовещания;
- сетевые узлы сети магистральной первичной и узлы автоматической коммутации междугородней сети;
- технические здания для защищенных узлов связи;
- передвижные телевизионные станций и мобильных репортажных телевизионных станций АО «РТ РК «Казахстан» и АО «Агентство «Хабар» для организации республиканского вещания теле-радиоканалов;
- центры спутниковой связи.

На основании Закона Республики Казахстан «Об информатизации» от 24 ноября 2015 года 418-V (с изменениями и дополнениями от 3 июня 2019 года) согласно главы 2, статьи 6, подпункта 4, Правительство Республики Казахстан в сфере информатизации:

- утверждает перечень критически важных объектов информационно-коммуникационной инфраструктуры, а также правила и критерии отнесения объектов информационно-коммуникационной инфраструктуры к критически важным объектам информационно-коммуникационной инфраструктуры.

К организациям телекоммуникаций, которых необходимо отнести к категориям гражданской обороны относятся:

- критически важные объекты информационно-коммуникационной инфраструктуры;

системных услуг и приобретение вспомогательных услуг у субъектов оптового рынка электрической энергии, а также передачу электрической энергии по национальной электрической сети, ее техническое обслуживание и поддержание в эксплуатационной готовности;

- организации, занимающиеся представлением услуг по транспортировке тепловой энергии и (или) теплоносителя по тепловым сетям;

- энергопроизводящие, энергопередающие, энергоснабжающие организаций, обеспечивающие устойчивое функционирования государства в мирное и военное время.

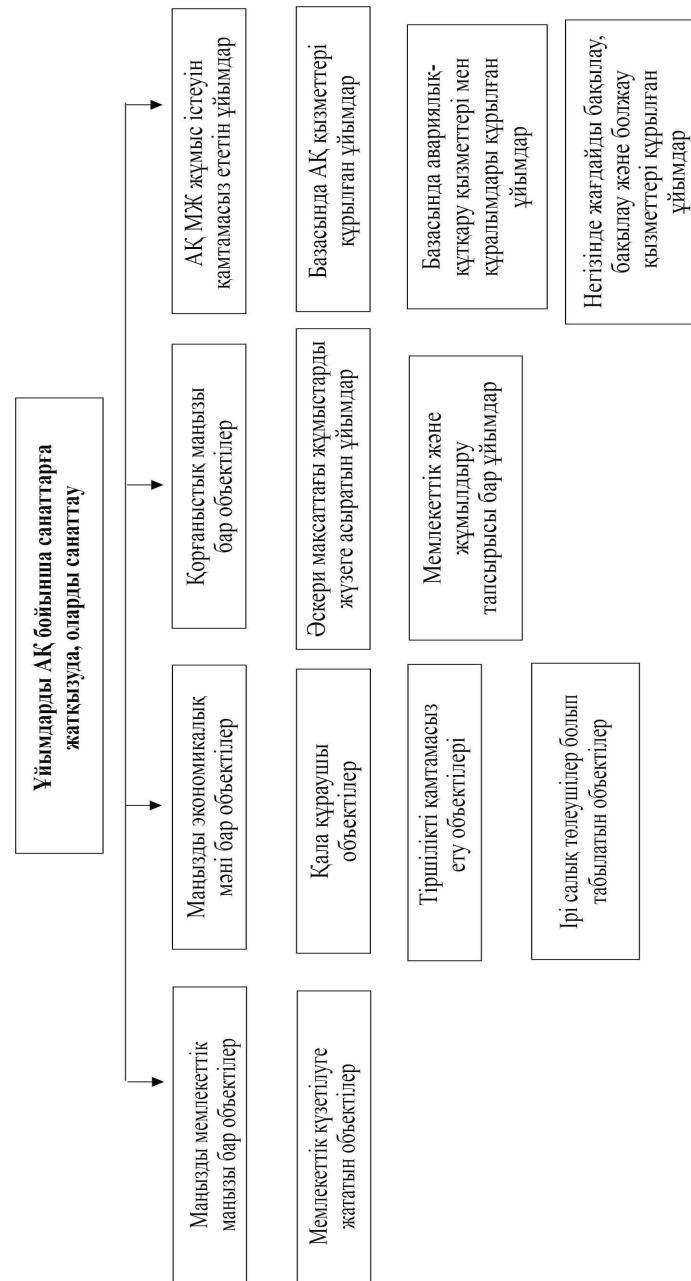
Согласно Закона РК «О национальной безопасности РК» состояние защищенности топливно-энергетического, нефтегазового и атомно-энергетического комплексов экономики от реальных и потенциальных угроз, при котором государство способно обеспечить энергетическую независимость и их устойчивое развитие для удовлетворения потребностей общества и государства в энергоресурсах существенное значение имеет для обеспечения национальной безопасности страны. Соответственно эти организаций энергетической отрасли экономики должны, отнесены к категориям по ГО, как имеющие важное государственное и экономическое значение.

Также объекты топливно-энергетического комплекса экономики обеспечивают **устойчивое функционирования государства** в период мобилизации, военного положения и в военное время. Так как являются объектами жизнеобеспечения.

4. Объекты связи

Объекты сетей телекоммуникаций, отнесенных к категориям по гражданской обороне, в период мобилизации, военного положения и военного времени подлежат охране Вооруженными Силами Республики Казахстан согласно соответствующим планам территориальной обороны областей, городов республиканского значения и столицы. Это следующие объекты:

- операторы междугородной и международной связи;
- владельцы сетей телекоммуникаций общего пользования;
- владельцы сетей телекоммуникаций специального назначения;
- система телекоммуникаций (связи) территориальной обороны.

5. Ғимараттарды, құрылыстарды, технологиялық қондырғылар мен агрегаттарды пайдалануды тоқтатқан (тоқтата тұрған) кезде елді мекендер мен аумақтардың әлеуметтік және инженерлік инфрақұрылымдарының қызметі бұзылған денсаулық сақтау, телекоммуникация, байланыс, газбен жабдықтау, энергиямен жабдықтау, жылумен жабдықтау, сумен жабдықтау және су бұру ұйымдарының азаматтық қорғаныс бойынша санаттарын негіздеу және айқындау әдістемесі.

Нысандарды оларды мемлекеттік орган санатына жатқызу үшін жүйелеу процесінде әдістеме авторлары объектінің маңыздылық көрсеткіштері деп аталатын қалыптастыру арқылы мемлекеттік және мемлекеттік емес меншік ұйымдарын жіктеудің шартты критерийлері жүйесін қолдануды ұсынады.

Объектінің маңыздылық көрсеткіштерін қалыптастыру үшін мемлекеттік және мемлекеттік емес меншік объектілерін шартты түрде келесі топтарға бөлуге болады:

1. Тауардың жалпы мемлекеттік нарығында қызмет жүргізетін табиғи монополиялар субъектілері;

2. Тауарлардың жалпы мемлекеттік нарығында монополиялық (үстем) жағдайға ие ұйымдар, егер бұл тауардың маңызды әлеуметтік-экономикалық мәні болса;

3. Біріккен энергетикалық жүйеге кіретін отын-энергетикалық кешен ұйымдары;

4. Елдің ғылыми-техникалық әлеуетін құрайтын; тауарлар, жұмыстар, көрсетілетін қызметтер экспортының құны көлемінде елеулі үлес салмағы бар қорғаныс-өнеркәсіп кешенін ұйымдастыру;

5. Ірі салық төлеушілер санатына кіретін ұйымдар;

6. Төтенше жағдайлар кезінде зардап шеккендерді стационарлық емдеу жағдайлары бар денсаулық сақтау ұйымдары;

7. Жалпы мемлекеттік маңызы бар инфрақұрылымның, атап айтқанда ақпараттық-телекоммуникациялық, электр байланысы мен пошта, теміржол, авиация және теңіз көлігі, магистральдық газ және мұнай құбырлары, инженерлік құрылыстардың (көпірлер, тоннельдер) жұмыс істеуін қамтамасыз ететін ұйымдар);

8. Жалпы мемлекеттік маңызы бар пайдалы қазбаларды өндіретін және өңдейтін ұйымдар.

Объектами транспорта являются организации, деятельность которых связана с перевозкой людей и грузов, транспортной логистикой промышленной отрасли (*аэродромы, морские и речные порты, портовые сооружения, крупные железнодорожные станции и узлы, метрополитен, крупные транспортно-логистические компании и другие*).

Согласно Закона РК «О национальной безопасности РК» организаций транспортной отрасли экономики, способные обеспечить создание условий для удовлетворения потребностей экономики и населения в перевозках автомобильным, железнодорожным, воздушным, морским и речным видами транспорта и связанных с ними услугами, формирование и развитие транспортной инфраструктуры, а также устойчивое развитие и обеспечение конкурентоспособности транзитного потенциала существенное значение имеют для обеспечения национальной безопасности страны. Соответственно эти организаций транспортной отрасли экономики должны, отнесены к категориям по ГО, как имеющие важное государственное и экономическое значение.

3. Объекты энергетики

Топливо-энергетический комплекс (далее - ТЭК) — это сложная система, включающая в себя совокупность производств, процессов, материальных устройств по добыче топливо-энергетических ресурсов, их преобразованию, транспортировке, распределению и потреблению как первичных, так и преобразованных видов энергоносителей.

Обеспечение комплекса мер защите в мирное и военное время объектов относящихся к ТЭК, является одним из приоритетных направлений деятельности государственной власти, а также собственников объектов, имеющих ключевое значение в области электроэнергетики, добычи, транспортировки, переработки, хранения газа и газоснабжения, нефти, угля, а также обеспечивающих теплоснабжение.

Согласно Закона РК «Об электроэнергетике» к объектам энергетики относятся

- системный оператор, являющееся национальной компанией, осуществляющая централизованное оперативно-диспетчерское управление, обеспечение параллельной работы с энергосистемами других государств, поддержание баланса в энергосистеме, оказание

повышенный риск возникновения чрезвычайных ситуаций местного и регионального масштаба.

Как известно бюджеты государства, то есть городов, отнесенных к группам по ГО, формируется в основном за счет налогов крупных налогоплательщиков, к таковым относятся опасные производственные объекты нефтяной и газовой, горной и металлургической, а также энергетической отрасли. Поэтому они имеют важное экономическое значение для страны.

2. Транспортно-коммуникационный комплекс

Транспорт - одна из важнейших отраслей национальной экономики, ведь именно он связывает компоненты хозяйства в единую целостную систему и обеспечивает ее непрерывное функционирование страны, административно-территориальных единиц и организаций. Транспортно-коммуникационный комплекс (далее - ТКК) является базовым звеном производственной и социальной инфраструктуры, материальной и нематериальной сферы. Эффективное функционирование транспорта это необходимое условие стабилизации, структурных преобразований экономики, развития внешнеэкономической деятельности, удовлетворение потребностей населения и общественного производства в перевозках, защиты экономических интересов государства и экономики, а значит имеет важное государственное и экономическое значение.

Транспортно-коммуникационная система представляет собой территориальное сочетание путей сообщения, сетей связи и коммуникаций, технических средств и служб, обеспечивающих их функционирование, которые взаимодействуя обеспечивают успешное функционирования национального хозяйственного комплекса в целом, особенно в период мобилизации, военного положения и в военное время. Работу транспортно-коммуникационной системы обеспечивает инфраструктура ТКК, включающий в себя пути сообщения, железнодорожные пути, линии телефонной связи, кабельные сети, подвижной состав, интернет-провайдеров, погрузочно-разгрузочное хозяйство (пока, платформы, склады, сервисы), средства управления, коммуникаций и связи, разнообразное техническое оборудование.

9. Ақпараттық және телекоммуникациялық инфрақұрылым объектілері.

5.1 Денсаулық сақтау ұйымының азаматтық қорғаныс бойынша санитарға жатқызу критерийлерін негіздеу және айқындау әдістемесі

«Төтенше жағдайлар, төтенше жағдай режимі енгізілген кезде медициналық көмек беру қағидаларын, түрлері мен көлемін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 17 маусымдағы № 608 Қаулысына сәйкес төтенше жағдайлар, төтенше жағдай режимі енгізілген кезде зардап шеккендерге (науқастарға) медициналық көмек көрсету орнына, оны көрсететін адамдардың біліктілігіне және медициналық мүлікпен қамтамасыз етілуіне қарай:

- дәрігерге дейінгі;
- білікті;
- және мамандандырылған медициналық көмек.

Әлеуметтік, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлардың медициналық-санитариялық салдарларының алдын алуға және оларды жоюға арналған күштер мен құралдар зардап шеккендерге шұғыл медициналық көмек көрсету және төтенше жағдайлар аймағында, төтенше жағдай режимі енгізілген аумақта санитариялық-эпидемияға қарсы (профилактикалық) іс - шаралар жүргізу, төтенше жағдайларды жоюға қатысушылардың денсаулығын сақтау және қалпына келтіру бірыңғай жүйеге- **апаттар медицинасы қызметіне** біріктірілді. Бұл жүйеге: медициналық-санитариялық жағдайды бақылау және бақылау бөлімшелері (Апаттар медицинасының кезекші-диспетчерлік пункттері), азаматтық қорғау саласындағы уәкілетті органның шұғыл медициналық және психологиялық көмек қызметі, денсаулық сақтау жүйесінің жедел медициналық көмек ұйымдары, консультациялық-диагностикалық, стационарлық көмек көрсетуге, зардап шеккендерді қалпына келтіру емі мен медициналық оңалтуға арналған медициналық ұйымдар, қан қызметі, мемлекеттік санитариялық-эпидемиологиялық қызмет ұйымдары кіреді, азаматтық қорғау медициналық қызметінің мекемелері мен құралымдары, сондай-ақ төтенше жағдайлардың салдарын жоюға арналған өзге де күштер мен құралдар.

Әдістеме авторлары Төтенше жағдайлар кезінде зардап шеккендерді стационарлық емдеу жағдайлары бар және 100 және одан да көп төсек-орындары бар денсаулық сақтау ұйымдарын, сондай-ақ төтенше жағдайлар кезінде дәрігерге дейінгі және дәрігерлік көмек көрсете алатын тиісті біліктілігі бар қызметкерлерді (дәрігерлерді) АҚ бойынша санаттарға жатқызуды ұсынады.

АҚ бойынша санаттарға жатқызылған денсаулық сақтау объектілеріне: аудандық ауруханаларды, облыстық және қалалық көп бейінді ауруханаларды, клиникалық ауруханаларды, қалпына келтіру емі саласындағы ұлттық денсаулық сақтау орталықтарын және тиісінше емдеу базасы бар науқастарды стационарлық емдеу үшін жағдайлары бар басқа да ірі медициналық мекемелерді жатқызуға болады.

5.2 Телекоммуникация ұйымдарының азаматтық қорғаныс бойынша санатқа жатқызу өлшемдерін негіздеу және анықтау әдістемесі

Мемлекеттік органдардың, қорғаныс, қауіпсіздік және құқық тәртібін қорғау органдарының мұқтаждары үшін ортақ пайдаланылатын телекоммуникация желілерін, бірыңғай телекоммуникация желісінің ресурстарын дайындау мен пайдалану ережесін бекіту туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 31 қаңтардағы N 164 Қаулысымен жұмылдыру, соғыс жағдайы және соғыс уақыты кезеңінде Азаматтық қорғаныс бойынша санаттарға жатқызылған телекоммуникация желілерінің объектілері Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің күзетуіне жатады., республикалық маңызы бар қалалардың және астананың. Бұл келесі нысандар:

- қалааралық және халықаралық байланыс операторлары;
- ортақ пайдаланылатын телекоммуникация желілерінің иелері;
- арнайы мақсаттағы телекоммуникация желілерінің иелері;
- аумақтық қорғаныстың телекоммуникация (байланыс) жүйесі.

Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 24 қарашадағы «Ақпараттандыру туралы» Заңының негізінде 418-V ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның аса маңызды объектілерінің тізбесі, сондай-ақ ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылым объектілерін ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның аса маңызды объектілеріне жатқызу қағидалары мен өлшемшарттары бекітілді.

-окисляющего вещества – вещества, поддерживающего горение, вызывающего воспламенение и (или) способствующего воспламенению других веществ в результате окислительно-восстановительной экзотермической реакции;

-токсичного вещества – вещества, способного при воздействии на живые организмы приводить к их гибели;

2) производство расплавов черных, цветных, драгоценных металлов и сплавов на основе этих металлов;

3) ведение горных, геологоразведочных, буровых, взрывных работ, работ по добыче полезных ископаемых и переработке минерального сырья, работ в подземных условиях.

К опасным производственным объектам также относятся опасные технические устройства:

1) технические устройства, работающие под давлением более 0,07 мегаПаскаля или при температуре нагрева воды более 115 градусов Цельсия, за исключением тепловых сетей;

2) грузоподъемные механизмы, эскалаторы, канатные дороги, фуникулеры, лифты;

3) паровые и водогрейные котлы, работающие под давлением более 0,07 мегаПаскаля и (или) при температуре нагрева воды более 115 градусов Цельсия (организации теплоснабжения), сосуды, работающие под давлением более 0,07 мегаПаскаля, грузоподъемные механизмы, эскалаторы, канатные дороги, фуникулеры, лифты объектов жилищно-коммунального хозяйства.

При классификации организации (объектов), с действующими, строящимися, реконструируемыми и проектируемыми опасными производственными объектами промышленности необходимо учитывать их по значимости по обеспечению выполнения мобилизационных и оборонных мероприятий. А также необходимо учитывать их экономическое значение. Так как, большинство из опасных производственных объектов имеют стратегическое значение, и принадлежат юридическим лицам, в уставном капитале которых государство прямо или косвенно владеет контрольным пакетом акций (долей участия). К таким предприятиям относятся объекты Республики Казахстан, отнесенные к крупным налогоплательщикам, с участием государства в уставном капитале, деятельность которых имеет

2) объекты связи, теле- и радиовещания республиканского значения;

3) объекты юридических лиц по хранению взрывчатых и ядовитых веществ.

Классификация организации по другим значимым критериям

При классификации организации (объектов), с действующими, строящимися, реконструируемыми и проектируемыми:

1. Опасными производственными объектами промышленности;
2. Транспортно-коммуникационного комплекса;
3. Энергетики;
4. Связи

авторы Методики считают необходимым учесть их значимость, функциональное предназначение по следующим аспектам:

- а) мобилизации;
- б) национальной безопасности;
- в) обороны;

так как эти аспекты являются главными критериями и обоснованиями при отнесении этих объектов к категориям по ГО.

1. Опасные производственные объекты промышленности

Согласно 70 статьи Закона РК «О гражданской защите» признаками опасных производственных объектов являются:

1) производство, использование, переработка, образование, хранение, транспортировка, уничтожение хотя бы одного из следующих опасных веществ:

-источника ионизирующего излучения;

-воспламеняющегося вещества – газа, который при нормальном давлении и в смеси с воздухом становится воспламеняющимся и температура кипения которого при нормальном давлении составляет 20 градусов Цельсия или ниже;

-взрывчатого вещества – вещества, которое при определенных видах внешнего воздействия способно на быстрое самораспространяющееся химическое превращение с выделением тепла и образованием газов;

-горючего вещества – жидкости, газа, способных самовозгораться, а также возгораться от источника зажигания и самостоятельно гореть после его удаления;

Ақпараттық-коммуникациялық инфрақұрылымның аса маңызды объектілерінің тізбесін Қазақстан Республикасы Қорғаныс және аэроғарыш өнеркәсібі цифрлық даму министрлігінің Ақпараттық қауіпсіздік комитеті бекітті.

5.3 Байланыс ұйымының азаматтық қорғаныс бойынша санатқа жатқызу критерийлерін негіздеу және анықтау әдістемесі.

Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 5 шілдедегі № 567 «Байланыс туралы» Заңының, 1- тарауы, 1- бабы, 1 -тармақшасына сәйкес:

Байланыс Қазақстан Республикасының экономикалық және әлеуметтік инфрақұрылымының ажырамас бөлігі болып табылады, ол жеке және заңды тұлғалардың қажеттіліктерін қанағаттандыруға және қауіпсіздік, қорғаныс, құқық тәртібін қорғау, мемлекеттік органдардың байланыс қызметтеріне қажеттілігін қамтамасыз етуге арналған.

Тиісінше, бейбіт және соғыс уақытындағы төтенше жағдайлар кезінде тұрақты байланысты қамтамасыз ететін байланыс объектілері мемлекеттік және экономикалық маңызына қарай АҚ бойынша санаттарға жатқызылуға тиіс.

Стратегиялық объектілерге Республикалық маңызы бар байланыс, теле және радио хабарларын тарату объектілері, Қазақстан Республикасы Президентінің, Қазақстан Республикасы Үкіметінің, Қорғаныс министрлігінің, Ұлттық қауіпсіздік комитетінің және Ішкі істер министрлігінің байланыс тораптары жатады. Тиісінше, мұндай объектілер АҚ бойынша санаттарға жатқызылатын болады.

Сондай-ақ облыстың немесе ауданның байланысын қамтамасыз етуде маңызды мәні бар облыстық маңызы бар байланыс объектілері АҚ бойынша санаттарға жатқызылуы мүмкін.

5.4 Газбен жабдықтау ұйымының Азаматтық қорғанысы бойынша санатқа жатқызу критерийлерін негіздеу және айқындау әдістемесі.

Газбен жабдықтау жүйелерінің қауіпсіздігін қамтамасыз ету Қазақстан Республикасының өнеркәсіптік, өрт қауіпсіздігі, табиғи және техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар саласындағы заңнамасы-

на және Қазақстан Республикасының экологиялық заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады.

«Газ және газбен жабдықтау туралы» Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 9 қаңтардағы № 532-IV Заңы негізінде (30.12.2019 жылғы өзгерістер мен толықтырулармен), 7-тараудың, 32-баптың, 1-тармақшасы:

- халықтың қауіпсіздігін қамтамасыз ету, қоршаған ортаға зиян келтіруді болдырмау, сондай-ақ газбен жабдықтау жүйелерінің объектілерін қауіпсіз пайдалану үшін жағдайлар жасау мақсатында оларға жанасатын аумақтарда күзет аймақтары белгіленеді. Бірыңғай техникалық дәліз үшін бір күзет аймағы орнатылады.

Жоғарыда келтірілген мақаланың негізінде әдістеме авторлары газ тасымалдау, газ тарату және газ желісі ұйымдарын ұсынады, олардың жұмыс істеуінің бұзылуы халықтың және аумақтың тіршілік әрекетінің бұзылуына әкелуі мүмкін.

5.5 Энергиямен жабдықтау және жылумен жабдықтау ұйымдарын азаматтық қорғаныс бойынша санаттарға жатқызу критерийлерін негіздеу және айқындау әдістемесі

Электрмен жабдықтау жүйесі-бұл электр энергиясын түрлендіру, беру және тарату көздері мен жүйелерінің жиынтығы.

Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 9 шілдедегі № 588 «Электр энергетикасы туралы» Заңында электрмен жабдықтауда жүйелік қызмет көрсететін ұйымдар айқындалған. Бұл электр энергиясын беру, техникалық диспетчерлеу, қуатты реттеу және резервтеу, электр энергиясын өндіру-тұтынуды теңгерімдеуді ұйымдастыру бойынша электр энергиясының көтерме сауда нарығының субъектілеріне жүйелік оператор көрсететін объектілер.

Бұл энергиямен жабдықтау ұйымдары республиканың біртұтас электр энергетикалық жүйесіне кіреді:

- «KEGOC» АҚ электр желілерін басқару компаниясы қызмет көрсететін кернеуі 110-220-500-1150 кВ ӘЖ-ден тұратын электр энергиясын беру жөніндегі ұлттық жүйе;

- Ұлттық маңызы бар 8 электр станциясы (Екібастұз МАЭС-1 және ГРЭС-2, Ақсу МАЭС, Қарағанды МАЭС-2, Жамбыл МАЭС және Бұқтырма СЭС, Өскемен СЭС және Шүлбі СЭС каскадтары)

2. К стратегическим объектам относятся объекты, имеющие социально-экономическое значение для устойчивого развития казахстанского общества, нанесение ущерба которым может негативно повлиять на состояние национальной безопасности Республики Казахстан, создать угрозу жизни и здоровью граждан.

К таким объектам относятся:

1) объекты Республики Казахстан, охраняемые Службой государственной охраны Республики Казахстан совместно с подразделениями органов внутренних дел, включенные в перечень, утверждаемый Президентом Республики Казахстан, а также объекты, имеющие важное государственное значение;

2) воинские части Вооруженных Сил Республики Казахстан, других войск и воинских формирований;

3) объекты с государственными материальными резервами - склады по хранению медицинских препаратов, горюче-смазочных материалов, продовольственные и вещевые склады;

4) объекты государственных организаций и учреждений по разработке, производству, испытанию, исследованию и хранению особо опасных, бактериологических, биологических, химических, наркотических средств и прекурсоров;

5) объекты космической инфраструктуры;

6) объекты использования атомной энергии;

7) объекты жизнеобеспечения, в том числе в сфере: теплоснабжения - теплоэлектроцентрали (свыше 50 Гкал); питьевого водоснабжения - водозаборные сооружения.

3. К объектам отраслей экономики, имеющих стратегическое значение и принадлежащих юридическим лицам, в уставном капитале которых государство прямо или косвенно владеет контрольным пакетом акций (долей участия), относятся объекты Республики Казахстан, отнесенные к крупным налогоплательщикам, с участием государства в уставном капитале, деятельность которых имеет повышенный риск возникновения чрезвычайных ситуаций.

К таким объектам относятся:

1) объекты водного хозяйства - гидротехнические сооружения: гидроузлы, шлюзы, плотины; водохранилища, используемые для управления водными ресурсами;

Согласно Постановлению Правительства Республики Казахстан от 7 октября 2011 года № 1151 «Некоторые вопросы объектов, подлежащих государственной охране» дается определение вышеуказанным понятиям, там же проведена классификация **этих объектов, имеющих важное государственное и экономическое значение**, которые подлежат государственной охране.

Объекты Республики Казахстан, подлежащие государственной охране, классифицируются **по трем основным категориям:**

1. особо важные государственные объекты;
2. стратегические объекты;
3. объекты отраслей экономики, имеющих стратегическое значение и принадлежащих юридическим лицам, в уставном капитале которых государство прямо или косвенно владеет контрольным пакетом акций (долей участия).

1. **К особо важным государственным** относятся объекты, нарушение целостности которых может негативно повлиять на безопасность государства, четкую реализацию возложенных на него функций, привести к значительному ущербу экономике, осложнить межгосударственные отношения, а также имеющие важное значение для государства и общества.

К таким объектам относятся:

- 1) административные здания и объекты центральных и местных исполнительных государственных органов Республики Казахстан республиканского и областного значения, Верховного Суда Республики Казахстан, местных и других судов, Генеральной прокуратуры, прокуратуры областей, прокуратуры городов республиканского значения и столицы Республики Казахстан, городские и приравненные к ним военные и другие специализированные прокуратуры, Комитет по правовой статистике и специальным учетам и его территориальные подразделения;
- 2) объекты Национального Банка Республики Казахстан, его филиалы и хранилища;
- 3) расположенные на территории Республики Казахстан иностранные дипломатические представительства, иностранные консульские учреждения, международные организации и представительства международных организаций.

Ұлттық таратушы желіге тікелей қосылған электр энергиясының едәуір көлемін өндіруді қамтамасыз етеді;

- Ұлттық желіге тікелей немесе тарату компанияларының желілері және басқа да заңды тұлғалардың желілері арқылы қосылған аумақтармен интеграцияланған 49 электр станциясы;

- 110 кВ және одан төмен желілері бар және тікелей Ұлттық желіге қосылған 21 таратушы электржелілік компаниялар;

- олардың қосалқы станциялары Ұлттық желіге тікелей қосылған ірі тұтынушылар.

Осы энергия өндіруші, энергия беруші, энергиямен жабдықтаушы ұйымдардың барлығы Қазақстан Республикасының біртұтас электр энергетикалық жүйесі сенімділігінің нормативтік деңгейін және электр энергиясының нормативтік сапасының сақталуын қамтамасыз етеді. Тиісінше, бұл энергиямен жабдықтау ұйымдары бейбіт және соғыс уақытында ел мен аумақтың тұрақты жұмыс істеуі үшін маңызды. Сондықтан олар АҚ бойынша санаттарға жатқызылуы керек.

Сондай-ақ қызметі жылу энергиясын берумен байланысты ұйымдардың да маңызы зор, яғни олар жылу энергиясын және (немесе) жылу жеткізгішті жылу желілері арқылы үлкен көлемде тасымалдау бойынша қызметтер көрсетеді. Тиісінше, олардың жұмысын тоқтату (тоқтата тұру) елді мекендер мен аумақтардың әлеуметтік және инженерлік инфрақұрылымдарының қызметін тұтастай бұзуға әкеледі.

5.6. Сумен жабдықтау және су бұру ұйымдарын азаматтық қорғаныс бойынша санаттарға жатқызу критерийлерін негіздеу және айқындау әдістемесі

Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 Су кодексіне сәйкес елді мекендерді ауыз сумен жабдықтау жүйесі – су тарту, су құбырын тазарту құрылыстарын, таза су резервуарларын, су құбырын сорғы станцияларын және су тұтынушыларды ауыз сумен қамтамасыз етуге арналған желілерді біріктіретін өзара байланысты су объектілері мен гидротехникалық құрылыстар кешені.

Қалаларды сумен жабдықтауды қамтамасыз ететін су тарту құрылыстары, сорғы станциялары, су құбырын тазартқыш құрылыстар мемлекеттік меншікте болады, иеліктен шығарылуға жатпай-

ды және Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес жалға және сенімгерлік басқаруға берілуі мүмкін. Жоғарыда аталған барлық сумен жабдықтау объектілерінің ерекше стратегиялық маңызы бар. Тиісінше олардың жұмысын тоқтату (тоқтата тұру) халықтың тыныс-тіршілігінің бұзылуына әкеп соғады. Бұл сумен жабдықтау ұйымдары бейбіт және соғыс уақытында ел мен аумақтың тұрақты жұмыс істеуі үшін өте маңызды. Сонымен, олар АҚ бойынша санаттарға жатқызылуы керек.

6. Уларды өндірумен, өңдеумен, тасымалдаумен, сатып алумен, сақтаумен, өткізумен, пайдаланумен және жоюмен айналысатын ұйымдар үшін рұқсат етілген шекті нормалар мен көлемдерді негіздеу және айқындау әдістемесі

Уларды өндірумен, өңдеумен, тасымалдаумен, сатып алумен, сақтаумен, сатумен, пайдаланумен және жоюмен айналысатын ұйымдарды (объектілерді) санаттау кезінде оларды одан әрі АҚ бойынша санаттарға жатқызу үшін екі аспектіге назар аудару қажет:

- біріншіден, мұндай ұйымдардың қызметі мемлекеттік және экономикалық маңызы бар ма;
- екіншіден, бұл ұйымдар оларды қандай көлемде өңдейді, тасымалдайды, сақтайды, пайдаланады;
- үшіншіден, қала аумағында осы объектілердегі апаттан қандай зардаптар туындауы мүмкін.

Улар - ағзаға аз мөлшерде еніп, оған тіндермен химиялық немесе физика-химиялық әрекеттесетін және белгілі бір жағдайларда денсаулықтың бұзылуына әкелетін заттар.

«Азаматтық қорғау туралы» Заңның 70-бабына сәйкес оларды өндірумен, қайта өңдеумен, тасымалдаумен, сатып алумен, сақтаумен, өткізумен, пайдаланумен және жоюмен айналысатын ұйымдар, егер олар өзінің қасиеттері бойынша уытты заттарға жататын болса, қауіпті өндірістік объектілерге жатады, яғни тірі организмдерге әсер еткен кезде олардың өліміне әкеп соғатын заттар:

- асқазанға енгізген кезде бір килограмм салмаққа қоса алғанда 15-тен 200 миллиграммға дейінгі орташа өлім дозасы бар;
- бір килограмм салмаққа қоса алғанда 50-ден 400 миллиграммға дейін теріге жаққан кезде орташа өлім дозасы бар;

3. Постановление Правительства РК от 07.10. 2011 года № 1151 «Некоторые вопросы объектов, подлежащих государственной охране»; 4. Приказ МВД РК от 24 февраля 2015 года № 149 «Об утверждении Правил организации и деятельности государственной системы гражданской защиты»		8. Постановление Правительства Республики Казахстан от 31 января 2001 года N 164 «Об утверждении Правил подготовки и использования сетей телекоммуникаций общего пользования, ресурсов единой сети телекоммуникаций для нужд государственных органов, органов обороны, безопасности и охраны правопорядка»
---	--	--

4. Классификация организаций (объектов), с действующими, строящимися, реконструируемыми и проектируемыми опасными производственными объектами промышленности, транспортно-коммуникационного комплекса, энергетики, связи и имеющие важное государственное и экономическое значение должны распространяться требования по выполнению мероприятий ГО

Классификация - это система группировки объектов исследования или наблюдения в соответствии с их общими признаками.

При классификации организаций (объектов), с действующими, строящимися, реконструируемыми и проектируемыми опасными производственными объектами промышленности, транспортно-коммуникационного комплекса, энергетики, связи и имеющие важное государственное и экономическое значение, на которых должны распространяться требования по выполнению мероприятий ГО, авторы Методики считают необходимым определить значение следующих понятий:

- «*важное государственное значение*»;
- «*важное экономическое значение*».

Правовые аспекты по отнесению организаций к категориям по гражданской обороне по их значимости

1. Государственного значения	2. Оборонного значения	3. Жизнеобеспечения населения
Ссылка на нормативно-правовые акты РК		
1. Закон РК «О гражданской защите»; 2. Закон РК «О национальной безопасности»; 3. Постановление Правительства РК от 30.06. 2008 года № 651 «Об утверждении перечней стратегических объектов, переданных в уставный капитал и (или) находящихся в собственности национальных холдингов и (или) национальных компаний либо их аффилированных лиц, а также иных юридических лиц с участием государства и стратегических объектов, находящихся в собственности юридических лиц, не аффилированных с государством, а также физических лиц»;	1. Закон РК «Об обороне и ВС РК»; 2. Закон РК «О военном положении»; 3. Закон РК «О мобилизационной подготовке и мобилизации»; 4. Закон Республики Казахстан от 18 марта 2019 года № 236 «Об оборонной промышленности и государственном оборонном заказе». 5. Закон Республики Казахстан «Об автомобильном транспорте» от 4 июля 2003 года N 476;	1. Закон РК «О гражданской защите»; 2. Закон РК «О национальной безопасности»; 3. Закон РК «О мобилизационной подготовке и мобилизации»; 4. Водный кодекс РК от 9 июля 2003 года № 481; 5. Закон РК «Об электроэнергетике» от 9 июля 2004 года № 588. 6. Кодекс Республики Казахстан «О здоровье народа и системе здравоохранения» от 18 сентября 2009 года № 193-IV; 7. Приказ МВД РК от 24 октября 2014 года № 732 «Об утверждении объема и содержания инженерно-технических мероприятий гражданской обороны»;

- ауада орташа өлім концентрациясы литріне 0,5-тен 2 миллиграмға дейін.

Немесе өзінің қасиетіне қарай уыттылығы жоғары улар, сонымен қатар тірі ағзаға әсер еткен кезде, ол ағзаның опат болуына алып келеді:

- асқазанға енгізген кезде бір килограмм салмаққа 15 миллиграмнан аспайтын орташа өлім дозасы бар;
- теріге бір килограмм салмаққа 50 миллиграмнан аспайтын мөлшерде қолданған кезде орташа өлім дозасы бар;
- ауада орташа өлім концентрациясы литріне 0,5 миллиграмнан аспайды.

Сонымен қатар, уларға су ортасында өткір уыттылықтың келесі көрсеткіштерімен сипатталатын қоршаған ортаға қауіп төндіретін заттар жатады:

- балыққа ингаляциялық әсер ету кезінде орташа өлім дозасы тоқсан алты сағат ішінде литріне 10 миллиграмнан аспайды;
- дафнияға қырық сегіз сағат бойы әсер еткен кезде белгілі бір әсер тудыратын удың орташа концентрациясы литріне 10 миллиграмнан аспайды;
- балдырларға жетпіс екі сағат бойы әсер еткен кезде орташа тежеуші концентрация литріне 10 миллиграмнан аспайды.

Уларды өндірумен, өңдеумен, сатып алумен, сақтаумен, сатумен, пайдаланумен және жоюмен байланысты қызмет үшін «Рұқсаттар және хабарламалар туралы» ҚР Заңында айқындалған тәртіппен уәкілетті органдармен лицензия және келісім алу қажет.

Уларды өндіруге, қайта өңдеуге, сатып алуға, сақтауға, сатуға, пайдалануға және билік етуге лицензия беруге құқығы бар орган лицензиар немесе басқаша айтқанда, Қазақстан Республикасы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігінің Индустриялық даму және өнеркәсіптік қауіпсіздік комитеті болып табылады.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 16 ақпандағы № 59 қаулысына сәйкес (Тізбеге өзгеріс енгізілді-ҚР Үкіметінің 16.09.2019 № 689 қаулысымен) уларды өндірумен, өңдеумен, тасымалдаумен, сатып алумен, сақтаумен, сатумен, пайдаланумен және жоюмен айналысатын ұйымдар улардың мынадай тізбесі бойынша лицензиялауға жатады.

Өндірілуі, өңделуі, сатып алынуы, сақталуы, сатылуы, пайдаланылуы және жойылуы лицензиялауға жататын улардың тізбесі.

Уларды өндірумен, өңдеумен, тасымалдаумен, сатып алумен, сақтаумен, өткізумен, пайдаланумен және жоюмен айналысатын ұйымдар үшін рұқсат етілген шекті нормалар зиянды заттардың (улардың) қауіптілік сыныбына байланысты болады.

Ағзаға әсер ету дәрежесі бойынша МЕМСТ-12.1.007 - 76 сәйкес зиянды заттар (улар) қауіптіліктің 4 класына бөлінеді: (1-кесте).

- өте қауіпті;
- жоғары қауіпті;
- орташа қауіпті;
- қауіптілігі аз.

Зиянды затты қауіптілік сыныбына жатқызу мәні қауіптіліктің неғұрлым жоғары сыныбына сәйкес келетін көрсеткіш бойынша жүргізіледі.

Уларды қауіптілігі бойынша жіктеу аз зиянды заттарды таңдау үшін негізгі болып табылады, оларды өндіріске енгізу кезінде кәсіби улануға қарсы гигиеналық талаптарды сақтаудағы қатаңдық дәрежесін анықтау керек.

1-кесте-өндірістік уларды қауіптілік дәрежесі бойынша жіктеу

Көрсеткіштер	Қауіптілік классы үшін нормалар			
	1	2	3	4
Жұмыс аймағының ауасындағы зиянды заттардың шекті рұқсат етілген концентрациясы (ШРК), мг / м ³	0 , 1 - д е н кем	0,1-1,0 3	1 , 1 - 10,0	10 –нан астам
Асқазанға енгізген кездегі орташа өлім дозасы, мг / кг	>15	15-150	1 5 1 - 5000	>5000
Теріге жакқан кездегі орташа өлім дозасы, мг / кг	>100	1 0 0 - 500	5 0 1 - 2500	>2500
Ауадағы орташа өлім концентрациясы, мг / м ³	>500	5 0 0 - 5000	5 0 1 - 50000	>50000

Казахстан, а также для определения состава сил и средств Государственной системы гражданской защиты необходимых к действиям в условиях возникновения чрезвычайных ситуаций.

Паспорт безопасности разрабатывается для решения следующих задач:

- 1) оценки риска и прогнозирования чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера;
- 2) оценки возможных последствий чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера;
- 3) оценки деятельности территориальных органов Министерства по чрезвычайным ситуациям Республики Казахстан по предупреждению и ликвидации чрезвычайных ситуаций;
- 4) разработки комплекса мероприятий по предупреждению, снижению риска и смягчению последствий чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера на территории Республики Казахстан, расчета необходимых сил и средств для ликвидации их негативных последствий;
- 5) определения зон распространения чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера;
- 6) состояние оснащения профессиональных аварийно-спасательных служб и формирований, а также обеспечения кинологических служб, техническое состояние имеющихся ресурсов аварийно-спасательных, инженерных служб и формирований к действиям в условиях возникновения чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера;

7) иных задач по защите населения, объектов и территории Республики Казахстан от стихийных бедствий, аварий и катастроф.

При заполнении Паспорта безопасности территории включается дополнительная информация о важных объектах города, влияющих на социально-экономическое развитие города. Особенно это касается градообразующих предприятий, от деятельности которых связана жизнедеятельность и функционирование города. То есть такие градообразующие предприятия имеют для города важное государственное и экономическое значение.

которыми местные исполнительные органы заключили договоры (контракты) с организациями на производство товаров, выполнение работ и оказание услуг на период мобилизации, военного положения и в военное время должны соответственно, отнесены к категориям по ГО, так как **они имеют важное экономическое значение.**

2. План территориальной обороны города, отнесенного к группе по ГО

В соответствии с Законом РК «Об обороне и Вооруженных силах РК» территориальной обороной является совокупность мероприятий, осуществляемых Правительством Республики Казахстан в целях защиты населения, **объектов и коммуникаций Республики Казахстан** от действий противника, диверсионных актов или актов терроризма, а также введения и обеспечения режимов чрезвычайного или военного положения. В период ведения военных действий осуществляет охраны объектов тыла, коммуникационных узлов и мостов, обеспечения режимных мероприятий в период введения военного положения. В Плане территориальной обороны города, указан перечень **объектов, имеющие важное государственное и экономическое значение** подлежащих к обороне от действий диверсионно-разведывательных групп противника в военное время.

При классификации организации (объектов), с действующими, строящимися, реконструируемыми и проектируемыми опасными производственными объектами промышленности, транспортно-коммуникационного комплекса, энергетики, связи и имеющие важное государственное и экономическое значение должны распространяться требования по выполнению мероприятий ГО необходимо взять во внимание исходные данные из Плана территориальной обороны города. Необходимо отметить, что в Законе РК «Об обороне и Вооруженных силах РК» такие понятия как «гражданская оборона» и «территориальная оборона» отмечаются как звенья единой системы, и рассматриваются в одном контексте.

3. Паспорт безопасности города, отнесенного к группе по ГО

Паспорт безопасности территории Республики Казахстан разрабатывается в целях разработки комплекса мер по предупреждению, снижению риска и смягчению последствий чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера на территории Республики

Ингальяциялық улану мүмкіндігінің коэффициенті (ИУМК)	300-ден астам	300-30	29-3	3-тен кем
Жіті әсер ету аймағы	6,0-дан кем	6,0-18,0	18,1-54,0	54,0-дан астам
Аймақ созылмалы әрекеті	1 0 , 0 - д а н астам	1 0 , 0 - 5,0	4,9-2,5	2,5-тен кем

Уларды өндірумен, өңдеумен, тасымалдаумен, сатып алумен, сақтаумен, өткізумен, пайдаланумен және жоюмен айналысатын ұйымдар үшін рұқсат етілген шекті көлемдер жаһандық сипаттағы төтенше жағдайға әкелуі мүмкін көлемдерден аспауы тиіс, соның салдарынан мынадай салдарлардың бірі туындаған немесе туындауы мүмкін:

- 1) 200-ден астам адам қаза тапқан;
- 2) 1500 адамнан астам халықтың тіршілік әрекеті жағдайларының бұзылуы;
- 3) адамдардың денсаулығына, қоршаған ортаға және шаруашылық жүргізу объектілеріне материалдық нұқсанның мөлшері екі жүз мың айлық есептік көрсеткіштен астам болады.

«Азаматтық қорғау туралы» Заңның 70-бабына сәйкес уларды өндірумен, қайта өңдеумен, тасымалдаумен, сатып алумен, сақтаумен, өткізумен, пайдаланумен және жоюмен айналысатын ұйымдар қауіпті өндірістік объектілерге жатады және өнеркәсіптік қауіпсіздіктің міндетті декларациялануына жатады.

Декларацияны әзірлеу кезінде осы технологиялық процестер кезінде барлық қауіпті өндірістік факторлардың әсері ескеріле отырып, қауіпті өндірістік объектінің өнеркәсіптік қауіпсіздігіне талдау жүргізіледі, сондай-ақ қауіпті өндірістік факторлардың персоналға, халыққа, қоршаған ортаға зиянды әсерін бағалау бойынша есеп айырысу жүргізіледі. Яғни, қауіпті өндірістік объектінің декларациясы бойынша осы объектідегі авариялар қандай төтенше жағдайларға әкелуі мүмкін екенін, жоғары уытты заттардың ықтимал таралу аймағын, ықтимал санитарлық және қайтарымсыз шығындардың санын анықтауға болады.

Осы болжамды есептеулерге сүйене отырып, сондай-ақ уларды өндірумен, өңдеумен, тасымалдаумен, сатып алумен, сақтаумен, сатумен, пайдаланумен және жоюмен айналысатын ұйымдардың мемлекеттік, қорғаныс және экономикалық маңызы бойынша оларды АҚ бойынша санаттарға жатқызу қажет.

7. Ұйымды (объектілерді) олардың әлеуметтік-экономикалық және қорғаныс маңыздылығын ескере отырып, АҚ бойынша санаттарға жатқызу қағидалары.

Қорғаныстық маңызы бар ұйымдар

1. Байланысты әскери мақсаттағы жұмыстарды жүзеге асыратын ұйымдар:

- қорғаныс объектілерін жобалаумен, салумен, күрделі жөндеумен;
- қару-жарақты, әскери, автомобильдік және арнайы техниканы, техникалық және арнайы құралдарды, ақпараттық, телекоммуникациялық және геоақпараттық жүйелерді, автоматтандырылған басқару жүйелерін әзірлеумен, өндірумен (құрастырумен), күрделі жөндеумен, жаңғыртумен байланысты, сондай-ақ заттық нәтижесі бар мемлекеттегі қорғанысты, қауіпсіздікті және құқықтық тәртіпті қамтамасыз етумен байланысты ғылыми зерттеулер және өзге де қызмет («қорғаныс өнеркәсібі және мемлекеттік қорғаныстық тапсырыс туралы» 2019 жылғы 18 наурыздағы № 236 ҚР Заңы).

Бұл санатқа мыналар жатады:

Әскери-техникалық ынтымақтастық субъектілері болып табылатын, Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес әскери мақсаттағы тауарларға (өнімге), қосарланған мақсаттағы (қолданылатын) тауарларға (өнімдерге), әскери мақсаттағы жұмыстарды орындауға және әскери мақсаттағы қызметтерді көрсетуге қатысты тиісті қызмет түріне құқығы бар **мемлекеттік органдар**, сондай-ақ заңды тұлғалар;

Ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті жүзеге асыратын, оларға қойылатын талаптар мемлекеттік қорғаныстық тапсырыс шеңберінде ғылыми зерттеулерді ұйымдастыру және жүргізу қағидаларында айқындалатын, ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызмет субъектілері болып табылатын **заңды тұлғалар**;

энергетики, связи и имеющие важное государственное и экономическое значение являются следующие документы:

1. Мобилизационный план города, отнесенного к группе по ГО.

В соответствии с Законом РК «О мобилизационной подготовке и мобилизации» мобилизационный план государственного органа (местных исполнительных органов) это – совокупность документов, определяющих содержание, объем, порядок и сроки осуществления мероприятий государственным органом для выполнения мобилизационного задания. Мобилизационное задание дается государственным органам на выполнение мероприятий, направленных на решение задач по обеспечению **устойчивого функционирования государства** в период мобилизации, военного положения и в военное время. Для обеспечения **устойчивого функционирования государства**, в данном случае имеется в виду административно-территориальная единица, то есть город, отнесенный к категории по ГО, необходимы следующие элементы:

- объекты жизнеобеспечения (*водоснабжения, электроснабжения, газоснабжения, теплоснабжения и другие виды жизнедеятельности города*);
- объекты транспортной инфраструктуры (*перевозка людей и грузов, автодороги, ремонт и строительства дорог и мостов*);
- объекты торговли (*крупные склады и продовольствия, организация общественного питания*);
- объекты связи;
- объекты здравоохранения (*крупные клиники, многопрофильные больницы, имеющие койко-места*).

Правительство Республики Казахстан **устанавливает задания** местным исполнительным органам областей (городов республиканского значения, столицы) по обеспечению территориальной обороны, оперативному оборудованию территорий и проведению мероприятий по Гражданской обороне. Местные исполнительные органы в свою очередь, в целях мобилизационной подготовки соответствующих административно-территориальных единиц заключают договоры (контракты) с организациями на производство товаров, выполнение работ и оказание услуг на период мобилизации, военного положения и в военное время. Таким образом, те организаций, с

ОМП) относят: ядерное, химическое и биологическое оружие. Вот основные поражающие факторы ОМП и их воздействия на населения и территорию.

•*Ядерное оружие* – ударная волна, световое излучение, проникающая радиация, радиоактивное загрязнение, электромагнитные импульсы;

•*Химическое оружие*– химически опасные вещества (ядовитые газы, токсины);

•*Биологическое оружие* – биологические опасные вещества, микроорганизмы (споры, вирусы, бактерии).

При рассмотрении вопросов защиты территории от СПП необходимо отметить то, что в законе РК «О гражданской защите» эти сферы защиты указаны в основных задачах гражданской защиты.

При организации и осуществления защиты территории в военное время особое внимание уделяются на защиту следующих отраслей и видов экономики и жизнеобеспечения от радиоактивного, химического, бактериологического (биологического) заражения, эпизоотии и эпифитотий, это:

- продовольствия;
- водоемистиков (мест водозабора для хозяйственно-питьевых целей);
- пищевого сырья;
- фуража;
- животных и растений

Авторы Методики считают необходимым при определении значимости объектов для их отнесения к категориям по ГО брать во внимание выполнения вышеуказанной основной задачи гражданской защиты. То есть обеспечения защиты организаций, входящих в эту перечень.

Исходные данные для определения организаций, отнесенных к категориям по ГО

Исходными данными при определении и классификации организации (объектов), с действующими, строящимися, реконструируемыми и проектируемыми опасными производственными объектами промышленности, транспортно-коммуникационного комплекса,

Жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында мемлекеттің орнықты жұмыс істеуін қамтамасыз ету жөніндегі міндеттерді шешуге бағытталған іс-шараларды орындауға арналған тапсырмасы бар мемлекеттік органдар;

Ұйымдарға тауарларды өндіруге, жұмыстарды орындауға және белгілі бір номенклатурадағы қызметтерді көрсетуге, олардың саны мен сапасына, жұмылдыру кезеңінде, соғыс жағдайында және соғыс уақытында арнайы құралымдар құруға мемлекеттік тапсырысы бар **ұйымдар**.

Жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында көлік құралдарының жұмысын қамтамасыз ету жөніндегі әскери-көліктік міндет қолданылатын **мемлекеттік органдар мен ұйымдар**.

(«Жұмылдыру дайындығы және жұмылдыру туралы» 1997 жылғы 16 маусымдағы № 127-І ҚР Заңы).

Әлеуметтік-экономикалық маңызы бар ұйымдар

Қоғамның және мемлекеттің энергия ресурстарына қажеттілігін қанағаттандыру үшін энергетикалық тәуелсіздікті және олардың тұрақты дамуын қамтамасыз етуге қабілетті экономиканың отын-энергетикалық, мұнай-газ және атом-энергетикалық кешендері ұйымдарының («ҚР Ұлттық қауіпсіздігі туралы» 2012 жылғы 6 қаңтардағы № 527 ҚР Заңы).

Автомобиль, темір жол, әуе, теңіз және өзен көлігі түрлерімен және олармен байланысты қызметтермен тасымалдауға экономика мен халықтың қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін жағдайлар жасауды, көлік инфрақұрылымын қалыптастыруды және дамытуды, сондай-ақ транзиттік әлеуетті орнықты дамытуды және бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етуді қамтамасыз етуге қабілетті экономиканың көлік саласы ұйымдарының («ҚР Ұлттық қауіпсіздігі туралы» 2012 жылғы 6 қаңтардағы № 527 ҚР Заңы) ие болуы тиіс.

Азық-түлікті, азық-түлік шикізатын, жем-шөпті өндірумен және өңдеумен, сақтаумен айналысатын ұйымдар, сондай-ақ қызметі су көздерімен байланысты ұйымдар (шаруашылық-ауыз су мақсаттары үшін су жинау орындары). ҚР «Азаматтық қорғау туралы» Заңының 3-бабының 7-тармағына сәйкес азық-түлікті, су көздерін (шаруашылық-ауыз су мақсатында су жинау орындарын), тамақ шикізатын,

жем-шөпті, жануарлар мен өсімдіктерді радиоактивті, химиялық, бактериологиялық (биологиялық) залалданудан, эпизоотиядан және эпифитотиядан қорғау азаматтық қорғаудың негізгі міндеттерінің бірі болып табылады. Демек, бұл ұйымдар жұмылдыру, соғыс жағдайы және соғыс уақытында аумақтың тұрақты жұмыс істеуі үшін белгілі бір әлеуметтік-экономикалық маңызға ие.

Қазақстан қоғамының орнықты дамуы үшін әлеуметтік-экономикалық маңызы бар, залал келтіруі Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігінің жай-күйіне теріс әсер етуі, азаматтардың өмірі мен денсаулығына қатер төндіруі мүмкін стратегиялық объектілер.

Стратегиялық объектілер санатына мыналар жатады:

1) Қазақстан Республикасының Президенті бекітетін тізбеге енгізілген, Қазақстан Республикасы Мемлекеттік күзет қызметі Ішкі істер органдарының бөлімшелерімен бірлесіп күзететін Қазақстан Республикасының объектілері, сондай-ақ маңызды мемлекеттік маңызы бар объектілер;

2) Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының әскери бөлімдері;

3) мемлекеттік материалдық резервтері бар объектілер-медициналық препараттарды, жанар-жағармай материалдарын сақтау жөніндегі қоймалар, азық - түлік және киім-кешек қоймалары;

4) аса қауіпті, бактериологиялық, биологиялық, химиялық, есірткі құралдары мен прекурсорларды әзірлеу, өндіру, сынау, зерттеу және сақтау жөніндегі мемлекеттік ұйымдар мен мекемелердің объектілері;

5) ғарыш инфрақұрылымы объектілері;

6) атом энергиясын пайдалану объектілері;

7) тіршілікті қамтамасыз ету объектілері, оның ішінде: жылумен жабдықтау - Жылу электр орталықтары (50 Гкал - дан жоғары); ауыз сумен жабдықтау-су тарту құрылыстары («мемлекеттік күзетілуге жататын объектілердің кейбір мәселелері» туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 7 қазандағы № 1151 Қаулысы) саласында.

Стратегиялық маңызы бар және Жарғылық капиталында акцияларының (қатысу үлестерінің) бақылау пакетін мемлекет тікелей немесе жанама иеленетін заңды тұлғаларға тиесілі экономика салаларының объектілері.

Одной из составных частей ГСГЗ, предназначенная для **защиты населения и территории** от воздействия поражающих (разрушающих) факторов современных средств поражения (далее - ССП) является **Гражданская оборона**.

Согласно 3 пункта 20 статьи Закона РК «О гражданской защите» в зависимости от потенциальной опасности, величины социально-экономических последствий возможных чрезвычайных ситуаций для организаций определяются следующие категории по гражданской обороне: **особо важная и категорированная**.

К особо важной категории относятся организации, на территории которых расположены стратегические объекты, нарушение функционирования которых создает угрозу национальной безопасности и опасность возникновения чрезвычайных ситуаций.

К категорированным относятся организации, нарушение функционирования которых может привести к значительным социально-экономическим последствиям, возникновению чрезвычайных ситуаций регионального и местного масштабов:

1) особо важные объекты государственной собственности;

2) организации с действующими, строящимися, реконструируемыми и проектируемыми опасными производственными объектами промышленности, транспортно-коммуникационного комплекса, энергетики, связи и имеющие важное государственное и экономическое значение;

3) организации, занимающиеся производством, переработкой, перевозкой, приобретением, хранением, реализацией, использованием и уничтожением ядов;

4) организации, на территории которых расположены объекты жизнеобеспечения.

При расположении организации на одной производственной территории с организацией, отнесенной к категории по гражданской обороне, она приравнивается к той же категории.

В соответствии законом РК «О гражданской защите» подготовка к ведению гражданской обороны осуществляется заблаговременно в мирное время с учетом развития вооружения, военной техники и средств защиты населения от опасностей военного времени.

Всем известно то, что к оружию массового поражения (далее

масштабы опасности опасного производственного объекта, мероприятия по обеспечению промышленной безопасности и защите населения от вредного воздействия опасных производственных факторов на этапах ввода в эксплуатацию, функционирования и вывода из эксплуатации опасного производственного объекта;

Пункты хранения материальных ценностей государственного резерва – юридические лица, осуществляющие на договорной основе хранение материальных ценностей государственного резерва и оказание услуг, связанных с хранением;

Объект – имущество физических или юридических лиц, государственное имущество, в том числе здания, сооружения, строения, технологические установки, оборудование, агрегаты и иное имущество, к которому установлены или должны быть установлены требования в сфере гражданской защиты;

Объект жизнеобеспечения - это объект, на котором сконцентрированы жизненно важные материальные, финансовые средства и услуги, сгруппированные по функциональному назначению и используемые для удовлетворения жизненно необходимых потребностей населения (например, в виде продуктов питания, жилья, предметов первой необходимости, а также медицинского, санитарно-эпидемиологического, информационного, транспортного, коммунально-бытового обеспечения);

Классификация — система группировки объектов исследования или наблюдения в соответствии с их общими признаками.

ГО – гражданская оборона;

ГСГЗ – государственная система гражданской защиты;

СПП – современные средства поражения.

3. Общие положения

Для реализации общегосударственного комплекса мероприятий по защите населения и территории от опасностей, возникающих при чрезвычайных ситуациях и военных конфликтах или вследствие этих конфликтов в стране создана государственная система гражданской защиты (далее – ГСГЗ). То есть реализация данных мероприятий осуществляется ГСГЗ в мирное и военное время.

Бұл санатқа жарғылық капиталына мемлекет қатысатын, қызметі ТЖ туындауының жоғары тәуекелі бар ірі салық төлеушілерге жатқызылған Қазақстан Республикасының объектілері жатады («Мемлекеттік күзетілуге жататын объектілердің кейбір мәселелері» туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 7 қазандағы № 1151 Қаулысы).

8. Қорытындылар мен ұсыныстар

Қазақстан Республикасы Президентінің 2017 жылғы 29 қыркүйектегі № 554 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының әскери доктринасында әлемдегі әскери-саяси жағдай дамудың жоғары серпінділігімен және болжамсыздығымен, әлемдік және өңірлік «державалар» арасындағы әлемдегі ықпал ету салалары үшін қарама-қайшылықтың күшеюімен, сондай-ақ мемлекетаралық және мемлекетішілік қайшылықтарды шешудегі әскери күш рөлінің өсуімен сипатталатыны атап өтілді.

Орта мерзімді перспективаға арналған әлемдегі әскери-саяси жағдайдың даму болжамдары жекелеген мемлекеттердің қазіргі әлемдік тәртіпті өзгертуге деген ұмтылысында шиеленісті күшейтуге, тұрақсыздық ошақтарын кеңейтуге тенденциялардың бар екенін көрсетеді. Әскери-саяси және әскери-стратегиялық мақсаттарға қол жеткізуде өңірлер мен мемлекеттер ішінде бар саяси, әлеуметтік, экономикалық, аумақтық, этникалық және басқа да қайшылықтар пайдаланылуы мүмкін.

«Азаматтық қорғау туралы» ҚР Заңына сәйкес азаматтық қорғанысты жүргізуге дайындық қару-жарактың, әскери техниканың және халықты соғыс уақытындағы қауіп-қатерлерден қорғау құралдарының дамуын ескере отырып, бейбіт уақытта алдын ала жүзеге асырылады.

ҚР әскери доктринасында атап өтілгендей, мемлекеттің жұмылдыру дайындығы шеңберінде басқару орнықтылығын арттыру және мемлекет экономикасын соғыс уақытына ұйымдасқан түрде ауыстыру, мемлекеттің әскери ұйымының материалдық резервтерге деген қажеттіліктерін қанағаттандыру, жұмылдыру, соғыс жағдайы кезеңінде және соғыс уақытында мемлекеттің әкімшілік-аумақтық

бірліктерінің жұмыс істеуін қамтамасыз ету жөніндегі шаралар іске асырылуда. Бұл міндеттер негізінен АҚ бойынша санаттарға жатқызылған ұйымдарға жүктеледі.

АҚ бойынша санаттарға жатқызылған ұйымдардың тізбесін алдын ала айқындай отырып, ақ саласындағы уәкілетті орган ведомствосының аумақтық бөлімшелері ұйымдастыратын және өткізетін АҚ іс-шараларының негізгі және басым бағыттарын айқындауға болады. Бұл негізгі іс-шаралар келесі сипатта болады:

- мемлекеттік және қорғаныс маңызы бар объектілерді барынша қорғауды қамтамасыз ету;

- мүмкіндігінше қысқа мерзімде аумақ пен экономиканы қалпына келтіруге ықпал ету.

Әдістемені ҚР ТЖМ аумақтық бөлімшелерінің АҚ тобына жатқызылған қалаларды пайдалануы оларға АҚ (азаматтық қорғау) күштері мен құралдарын дұрыс есептеуге, Қазақстан Республикасының халқы мен аумағын қазіргі заманғы зақымдау құралдарының зақымдау (қирату) факторларының әсерінен қорғауға бағытталған АҚ іс-шараларын орындау кезінде оларды тиімді бөлуге мүмкіндік береді.

Бұл ретте әдістеме авторлары азаматтық қорғаныс іс-шараларының басқа да қорғаныс іс-шараларымен және елдің бүкіл экономикалық қызметімен тығыз байланысына назар аударады және оларды жоспарлауға және жүзеге асыруға жергілікті атқарушы органдардың, әскери қолбасшылық органдарының қатысу қажеттілігі мен міндеттілігін алдын ала айқындайды.

9. Нормативтік сілтемелер, әдебиет.

Әдістемені әзірлеу барысында келесі ҚР нормативтік-құқықтық актілері мен әдебиеттер қолданылды:

- 1) 2014 жылғы 11 сәуірдегі Қазақстан Республикасының «Азаматтық қорғау туралы» Заңы;

- 2) 2017 жылғы 30 маусымдағы Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасының қорғанысы және Қарулы Күштері туралы» Заңы (2019 жылғы 27 желтоқсандағы жағдай бойынша өзгерістермен және толықтырулармен);

защиты от воздействия поражающих (разрушающих) факторов современных средств поражения, чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера;

Защитное сооружение гражданской обороны – инженерное сооружение, специально оборудованное и предназначенное для защиты населения от воздействия поражающих (разрушающих) факторов современных средств поражения;

Государственная система гражданской защиты – совокупность органов управления, сил и средств гражданской защиты, предназначенных для реализации общегосударственного комплекса мероприятий по защите населения, объектов и территории Республики Казахстан от опасностей, возникающих при чрезвычайных ситуациях и военных конфликтах или вследствие этих конфликтов;

Силы гражданской защиты – воинские части гражданской обороны, аварийно-спасательные службы и формирования, подразделения государственной и негосударственной противопожарной службы, формирования гражданской защиты, авиация уполномоченного органа в сфере гражданской защиты, службы наблюдения, контроля обстановки и прогнозирования;

Мобилизационный резерв – запас материальных ценностей по ограниченной номенклатуре, являющийся составной частью государственного материального резерва, необходимый для выполнения мобилизационного заказа при мобилизации, военном положении и в военное время, принятия мер по предупреждению и ликвидации чрезвычайных ситуаций природного, техногенного и социального характера и их последствий, оказания гуманитарной помощи в мирное время, а также материально-технические средства специальных формирований;

Современные средства поражения – устройства и средства, поражающие (разрушающие) факторы которых рассчитаны на поражение людей, животных и растений, повреждение или разрушение объектов, появление вторичных поражающих факторов, включающие в себя оружие массового поражения и обычные средства поражения, в том числе ракетное, авиационное и огнестрельное оружие;

Декларация промышленной безопасности опасного производственного объекта – документ, в котором отражены характер и

- организация и проведение обучения населения способам защиты от опасностей, возникающих при применении противником современных средств поражения, подготовки руководящего состава органов управления и сил гражданской защиты;

- развитие научных исследований в области гражданской обороны, разработка и совершенствование технических средств технологии и тактики проведения аварийно-спасательных и аварийно-восстановительных работ.

Еще одно дополнительное предназначение Методики. В приказе МВД РК «Правила организации и ведения мероприятий ГО» № 190 от 6 марта 2015 года определено, что методическое руководство за ходом организации и ведения мероприятий ГО возлагается на ведомство уполномоченного органа в сфере гражданской защиты. Методическое руководство в области ГО выражается в четком определении ведомством уполномоченного органа в сфере ГЗ перечня действий обязательных или рекомендованных к исполнению задач, перспективных и конкретных целей по организации и выполнения мероприятий ГО, соответствующих способов их достижения, определение порядка выполнения этих работ, осуществление контроля за выполнением этих задач и мероприятий.

Как известно от уровня готовности организаций, отнесенных к категориям по Гражданской обороне, а также от уровня знаний и квалификации должностных лиц этих организаций зависит в целом готовность территориальных подсистем государственной системы гражданской защиты в вопросах защиты населения и территории от воздействия современных средств поражения в военное время.

Данная Методика позволит территориальным подразделениям МЧС РК определить круг организаций, с которыми необходимо работать при осуществлении методического руководства в области ГО.

2. Термины, определения, обозначения и сокращения

Гражданская оборона – составная часть государственной системы гражданской защиты, предназначенная для реализации общегосударственного комплекса мероприятий, проводимых в мирное и военное время, по защите населения и территории Республики Ка-

3) 2003 жылғы 5 наурыздағы № 391-II «Соғыс жағдайы» Қазақстан Республикасының Заңы (2017 жылғы 11 шілдедегі жағдай бойынша өзгерістерімен және толықтыруларымен);

4) 1997 жылғы 16 маусымдағы № 127-I «Жұмылдыру дайындығы және жұмылдыру туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (2019 жылғы 18 наурыздағы жағдай бойынша өзгерістерімен және толықтыруларымен);

5) «Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздігі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (01.01.2020 ж. жағдай бойынша өзгерістермен және толықтырулармен);

6) 2015 жылғы 24 қарашадағы № 418-V «Ақпараттандыру туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (2019 жылғы 3 маусымдағы өзгерістермен және толықтырулармен);

7) 2012 жылғы 9 қаңтардағы № 532-IV «Газ және газбен жабдықтау туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (30.12.2019 жылғы жағдай бойынша өзгерістермен және толықтырулармен);

8) 2019 жылғы 18 наурыздағы № 236 «Қорғаныс өнеркәсібі және мемлекеттік қорғаныс тапсырысы туралы» Қазақстан Республикасының Заңы;

9) 2015 жылғы 24 қарашадағы 418-V «Ақпараттандыру туралы» Қазақстан Республикасының Заңы;

10) 2003 жылғы 9 шілдедегі № 481 ҚР Су кодексі;

11) 2009 жылғы 18 қыркүйектегі № 193-IV «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Қазақстан Республикасының Кодексі;

12) 2017 жылғы 29 қыркүйектегі № 554 «Қазақстан Республикасының Әскери доктринасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы; ;

13) 2016 жылғы 6 қазандағы №568 «Нормативтік құқықтық актілерді ресімдеу, келісу, мемлекеттік тіркеу және олардың күшін жою қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы;

14) 2004 жылғы 30 шілдедегі № 810 «Экономиканың стратегиялық маңызы бар салаларының өздеріне қатысты меншіктің мемлекеттік мониторингі жүзеге асырылатын объектілерінің тізбесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы;

15) 2008 жылғы 30 маусымдағы №651 «Ұлттық холдингтердің және (немесе) ұлттық компаниялардың не олардың үлестес тұлғаларының, сондай-ақ мемлекет қатысатын өзге де заңды тұлғалардың жарғылық капиталына (немесе) олардың меншігіндегі стратегиялық объектілердің және мемлекетпен үлестес емес заңды тұлғалардың, сондай-ақ жеке тұлғалардың меншігіндегі стратегиялық объектілердің тізбелерін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы;

16) 2013 жылғы 28 тамыздағы № 876 «Қазақстан Республикасының террористік тұрғыдан осал объектілерінің тізбесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы;

17) 2001 жылғы 31 қаңтардағы № 164 «Мемлекеттік органдардың, қорғаныс, қауіпсіздік және құқық тәртібін қорғау органдарының мұқтаждары үшін ортақ пайдаланылатын телекоммуникация желілерін, бірыңғай телекоммуникация желісінің ресурстарын дайындау мен пайдалану қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы;

18) 2010 жылғы 17 маусымдағы № 608 «Төтенше жағдайлар, төтенше жағдай режимін енгізу кезінде медициналық көмек көрсету қағидаларын, түрлері мен көлемін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысы»;

19) 2017 жылғы 18 наурыздағы №209 «Азаматтық қорғаныс іс-шараларын ұйымдастыру және жүргізу қағидалары» Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің Бұйрығы (ҚР ПМ 2015 жылғы 6 наурыздағы №190 бұйрығына өзгеріс пен толықтыру),;

20) 2014 жылғы 24 қазандағы №732 «Азаматтық қорғаныстың инженерлік-техникалық іс-шараларының көлемі мен мазмұны туралы» Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің бұйрығы»;

21) Дубовцев Г.Ф. Қазақстанның әскери ұйымының жай-күйі мен даму перспективалары: Монография. – Астана: ҚР Президенті жанындағы ҚСЗИ, 2015.

При этом Методика акцентирует внимание и отмечает на тесную связь мероприятий гражданской обороны с другими оборонными и мобилизационными мероприятиями, а также со всей экономической деятельностью страны, предопределяет необходимость и обязательность участия в их планировании и осуществлении местных исполнительных органов, органов военного командования.

Обоснованная и правильная систематизация объектов по их значимости и предназначению в период мобилизации, военного положения и в военное время позволит определить основные направления деятельности по подготовке к защите населения и территорий от опасностей военного времени и их объёмы, сроки и выполнения. Этими основными мероприятиями ГО являются:

- зонирование территорий городов и организаций по степени возможных опасностей;
- планирование мероприятий гражданской обороны;
- развитие системы управления гражданской обороны, создание системы пунктов управления и технических средств связи;
- создание и поддержание в готовности надежной системы оповещения об угрозе нападения противника;
- накопление в соответствии с установленным порядком фонда защитных сооружений для укрытия населения и персонала организаций, поддержание его в готовности к приему укрываемых;
- создание необходимого запаса средств индивидуальной защиты, а также запасов материально-технических, продовольственных, медицинских и иных средств;
- подготовка к эвакуации населения, материальных и культурных ценностей в безопасные районы, к размещению эвакуируемого населения, развертыванию лечебных и других учреждений, необходимых для первоочередного жизнеобеспечения пострадавшего населения;
- разработка и осуществление мер, направленных на сохранение объектов, необходимых для устойчивого функционирования экономики и выживания населения в военное время;
- развитие сил гражданской защиты и обеспечение их готовности, создание необходимых группировок этих сил для проведения аварийно-спасательных и неотложных работ, а также всех видов их обеспечения;

1. Область применения

Согласно 5 пункта 20 статьи Закона РК «О гражданской защите» ежегодно местные исполнительные органы областей, городов республиканского значения, столицы совместно с территориальными подразделениями ведомства уполномоченного органа вносят предложения по отнесению городов к группам, организаций – к категориям по гражданской обороне и направляют в уполномоченный орган для утверждения.

«Методические рекомендации «Порядок по определению организаций (объектов) к категориям по гражданской обороне» (далее – Методика), разработана ТОО «Республиканский учебно-методический центр гражданской защиты» МЧС РК (далее – РУМЦ ГЗ). Методика предназначена для территориальных подразделений КЧС МВД РК для систематизации объектов по их значимости и предназначению в период мобилизации, военного положения и в военное время при внесении предложения по отнесению организаций к категориям по гражданской обороне.

Методика применяется при выполнении территориальными подразделениями МЧС РК городов отнесенных к группе по ГО этой задачи, которая осуществляется с целью комплексного и дифференцированного проведения мероприятий гражданской обороны в зависимости от государственного, оборонного значения и жизнеобеспечения населения при отнесении организаций к категориям по гражданской обороне, регламентированной вышеуказанным нормативно-правовым актом РК. С помощью данной Методики Департаменты по ЧС областей, городов Нур-Султан, Алматы и Шымкента могут планировать работу по отнесению объектов к категориям по ГО с учетом их потенциальных опасностей, величины социально-экономической значимости.

Использование Методики территориальными подразделениями МЧС РК городов отнесенных к группе по ГО дает им возможность правильно произвести расчет сил и средств ГЗ, эффективно распределять их при выполнении мероприятий ГО, направленных на защиту населения и территории Республики Казахстан от воздействия поражающих (разрушающих) факторов современных средств поражения (далее - СПП).

**МИНИСТЕРСТВО ПО ЧРЕЗВЫЧАЙНЫМ СИТУАЦИЯМ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**Республиканский
учебно-методический центр
гражданской защиты**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ
«Порядок по определению организаций
(объектов) к категориям
по Гражданской обороне»**

г. Алматы - 2021 год

В «Методических рекомендациях» изложены: классификация и обоснования, а также правила отнесения организации к категориям по ГО.

«Методические рекомендации» разработаны на основе Закона Республики Казахстан «О гражданской защите» и другими нормативно-правовыми актами в сфере ГЗ, а также наработанного опыта при проведении занятий с руководящим составом государственной системы гражданской защиты и осуществления государственного контроля в области ГО.

«Методические рекомендации» разработаны сотрудниками ТОО «Республиканский учебно-методический центр гражданской защиты» МЧС РК.